

Duurzaam

Releasebeleid

Versie 1.0.0 | Oktober 2023

Versiegeschiedenis

Tabel 1 Versiegeschiedenis

Versie	Datum	Toelichting
0.1	24-03-2022	Baseline t.b.v. eerste iteratie.
0.2	08-04-2022	Releasebeleid n.a.v. bevindingen eerste iteratie.
0.3	06-05-2022	Releasebeleid t.b.v. publicatie, inclusief: <ul style="list-style-type: none"> — input expertgroep; — input klankbordgroep.
0.4	09-05-2022	Releasebeleid t.b.v. tweede iteratie, inclusief: <ul style="list-style-type: none"> — toevoeging governance; — toevoeging servicemanagement.
0.5	22-06-2022	Releasebeleid n.a.v. bevindingen tweede iteratie.
0.6	14-07-2022	Releasebeleid t.b.v. het delen met stakeholders, inclusief: <ul style="list-style-type: none"> — input Quality Assurance; — input klankbordgroep.
0.7	20-07-2022	Releasebeleid t.b.v. derde iteratie, inclusief: <ul style="list-style-type: none"> — toevoeging adoptie en implementatie.
0.8	25-07-2022	Releasebeleid t.b.v. bespreking klankbordgroep
0.9	30-08-2022	Releasebeleid t.b.v. delen met stakeholders, inclusief: <ul style="list-style-type: none"> — bevindingen derde iteratie; — input klankbordgroep.
0.10	16-09-2022	Releasebeleid t.b.v. bespreking klankbordgroep
0.11	30-09-2022	Releasebeleid t.b.v. communicatietoets <ul style="list-style-type: none"> — input klankbordgroep (o.a. t.b.v. leesbaarheid)
1.0.0-beta	24-11-2022	Releasebeleid vastgesteld door stuurgroep en MT Nictiz
1.0.0-beta.2	08-09-2023	Releasebeleid n.a.v. bevindingen interne betatest: <ul style="list-style-type: none"> — wijziging structurering om leesbaarheid te vergroten; — nadere uitwerking kaders voor besluitvorming; — nadere uitwerking speelveld SCAB; — wijziging versiebenaming concepten; — integratie procesmodel Duurzaam Releasebeleid; — verplaatsing praktische uitwerking naar het addendum; — verwerking laatste feedback projectteam.
1.0.0	05-10-2023	Releasebeleid n.a.v. bevindingen externe betatest <ul style="list-style-type: none"> — aanpassing workflow SCAB; — verduidelijking releasekalender; — nadere uitwerking consultaties; — uitbreiding probleemanalyse met kosten-baten. Vastgesteld door MT Nictiz.

Inhoudsopgave

1	Algemene inleiding	3.2	Wijzigingsvoorstel 21
1.1	Doelen duurzaam releasebeleid 5	3.3	Releasevoorbereiding 26
1.2	Samenhang 5	3.4	Release 29
1.3	Totstandkoming 6	3.5	Adoptie en implementatie 31
1.4	Leeswijzer 6		
2	Governance	4	Versiebeleid en releasekalender
2.1	Inleiding 8	4.1	Versiebeleid 35
2.2	Relatie tot een stelsel van standaarden 8	4.2	Releasekalender 37
2.3	Use-case-specifieke en generieke standaarden 9	5	Referenties
2.4	Rollen in releasebeleid 9	5.1	Bronvermelding 40
2.5	Kaders voor besluitvorming 11		
2.6	Modellen ten grondslag 14	6	Addendum
3	Uitwerking procesmodel Duurzaam Releasebeleid	6.1	Handreiking wijzigingsverzoek 42
3.1	Wijzigingsverzoek 16	6.2	Handreiking wijzigingsvoorstel 44
		6.3	Handreiking releasevoorbereiding 46
		6.4	Handreiking release 50
		6.5	Voorbeelden versiebeleid 54

1

Algemene inleiding

Als Nederlandse kennisorganisatie voor digitale informatievoorziening in de zorg, faciliteert Nictiz eenduidige vastlegging en uitwisseling van zorginformatie. Verdere digitalisering van gegevensuitwisseling is essentieel en daarbij staan betrouwbaarheid en bruikbaarheid van gegevens centraal. Standaarden hebben hier een centrale rol in en dragen bij aan verbetering van de gezondheidszorg voor alle Nederlanders. Een van de kernwerkzaamheden van Nictiz is het uitbrengen van een nieuwe versie van een standaard. Dit is van belang om nieuwe standaarden te kunnen introduceren, bestaande standaarden te kunnen aanpassen en oude standaarden te kunnen uitsfaseren.

1.1 Doelen duurzaam releasebeleid

Het duurzaam releasebeleid geeft richtlijnen en kaders voor het uitbrengen van nieuwe (versies van) standaarden of de uitsfasering daarvan. Door dit voor alle standaarden op een eenduidige manier te doen, creëren we een onderlinge afstemming en voorspelbaarheid, dat ten goede komt aan de kwaliteit en gebruik van de door Nictiz beheerde standaarden in het zorgdomein.

Eenduidig: Het beleid is generiek en toepasbaar op alle door Nictiz beheerde standaarden en schetst een aantal standaardactiviteiten die minimaal moeten worden uitgevoerd om de kwaliteit van releases te kunnen borgen.

Voorspelbaar: In het beleid is expliciet aandacht voor het creëren van een bepaalde cadans waarin dezelfde activiteiten jaarlijks terugkomen op hetzelfde moment. Zo is bijvoorbeeld inzichtelijk wanneer welke soort releases plaatsvinden en wanneer input vanuit het veld gegeven kan worden.

Figuur 1. Kenmerken duurzaam releasebeleid

Op deze manier krijgen de verschillende partijen in het zorgdomein sneller en beter inzicht in de samenhang tussen uit te geven en uit te faseren standaarden waardoor zij er beter op kunnen anticiperen.

1.2 Samenhang

Het releasebeleid hangt nauw samen met het beheer van (het stelsel van) standaarden. De NEN 7522 is daarom als kader genomen voor dit beleid. Deze norm borgt de samenhang en bruikbaarheid van standaarden in een stelsel en daarmee zowel de kwaliteit van individuele standaarden als die van een set van standaarden die in het stelsel in samenhang worden gebruikt⁶.

Naast de NEN 7522 als beleidskader, zijn BOMOS, ITIL en BISO gebruikt om het releasebeleid inhoudelijk te structureren en in te vullen.

1.3 Totstandkoming

Het duurzaam releasebeleid is opgesteld in nauwe samenwerking met:

- Verschillende experts binnen en buiten Nictiz op het gebied van releasebeleid.
- Ervaringsdeskundigen, waaronder een groot aantal huidige beheerders binnen Nictiz.
- Gebruikersdeskundigen in een klankbordgroep, waaronder houders, softwareleveranciers en specifieke belanghebbenden.

1.4 Leeswijzer

Een aantal gekleurde blokken zijn te onderscheiden in de tekst:

- Grijs blokken: dit is het beleidskader vanuit de NEN 7522 waaraan Nictiz zich conformeert in het beleid wat eronder is beschreven.
NB. Deze normgegevens zijn met toestemming van NEN overgenomen.
- Oranje blokken: gehanteerde definities.
- Paarse blokken: dit verwijst naar een mogelijke spoedsituatie.
- Blauwe blokken: dit blok wordt gebruikt om op een bepaald element uit te lichten of nadruk op te leggen.
- Groene blokken: een fictief voorbeeld uit de praktijk om de werking van het beleid te schetsen.

In hoofdstuk 2 wordt de relatie gelegd met de rollen vanuit de NEN 7522 en in de context van Nictiz geplaatst. Voor het bewaken van de onderlinge samenhang tussen de door Nictiz ontwikkelde en beheerde standaarden is de Standaard Change Advisory Board (SCAB) opgericht. Dit gremium is een belangrijke spil in de governance van het releasebeleid van Nictiz. Richtinggevende kaders voor besluitvorming, zoals een meerjarenstrategie en financiering vormen hierin belangrijke pijlers. Ondersteunend aan deze governance is het Nictiz procesmodel voor service-, change- en releasemanagement. Deze wordt in hoofdstuk 3 verder uitgewerkt. Een ander belangrijk onderdeel van het releasebeleid is eenduidige versionering en het creëren van vaste releaseslots in de Nictiz roadmap. Dat wordt in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt. In het addendum worden meer concrete handreikingen gegeven om dit beleid ook te kunnen realiseren.

Door opvolging van de governance-, proces-, versionerings- en releaseafspraken kan worden voldaan aan de doelstelling van het Duurzaam Releasebeleid: het creëren van eenduidigheid en voorspelbaarheid, zodat de kwaliteit en gebruik van de door Nictiz beheerde standaarden in het zorgdomein wordt vergroot.

2

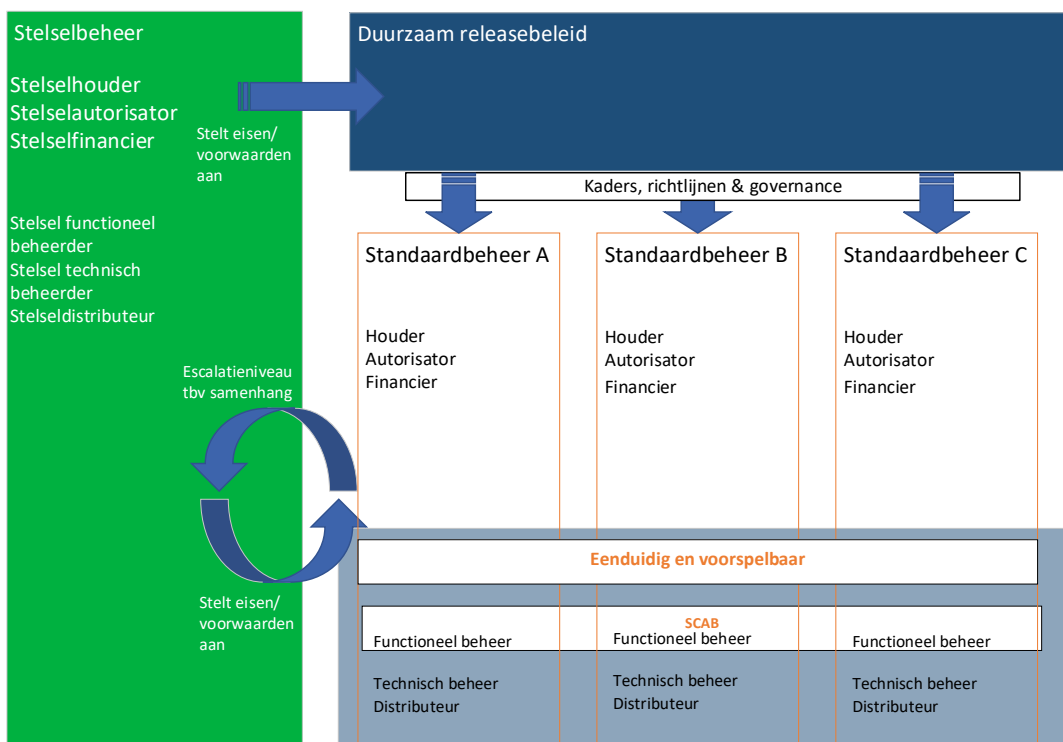
Governance

2.1 Inleiding

De governance van het releasebeleid omvat de regels, richtlijnen, rollen, procedures en mechanismen die worden gebruikt om ervoor te zorgen dat de uitgifte of uitfasering van standaarden door Nictiz eenduidig en voorspelbaar is. Ook hiervoor is zoveel mogelijk aangesloten op wat de NEN 7522 voorschrijft. Dit hoofdstuk geeft weer welke rollen het releasebeleid kent, wat deze rollen inhouden en door wie zij worden ingevuld. Tenslotte worden de belangrijkste kaders voor de besluitvorming over de releases toegelicht.

2.2 Relatie tot een stelsel van standaarden

Een stelsel van standaarden is een verzameling aan standaarden waarover standaard overstijgende afspraken worden gemaakt¹⁰. De stelselhouder en de houders van individuele standaarden maken deze afspraken. Deze afspraken zijn kaderstellend voor het beheer van een individuele standaard. Vereisten op stelselniveau kunnen van invloed zijn op bijvoorbeeld de meerjarenstrategie, financiering en het kwaliteitsbeleid van individuele standaarden. Voor de inrichting van de governance op dit beleid (zie paragraaf 2.5) worden de desbetreffende onderdelen van de NEN 7522 gehanteerd. In figuur 2 is dat schematisch weergegeven.

Figuur 1. Relatie tot een stelsel van standaarden. SCAB = Standaard Change Advisory Board, doel en verantwoordelijkheid van dit gremium worden hierna verder toegelicht.

Het duurzaam releasebeleid schrijft voor hoe Nictiz haar werkwijze verder professionaliseert binnen de kaders van het stelsel en de desbetreffende onderdelen van de NEN 7522. Het releasebeleid stelt eisen aan de werkwijze van de functioneel beheerder, technisch beheerder en distributeur.

Binnen Nictiz vindt deze borging plaats in de QA processen.

Bijvoorbeeld in het doen van een goede probleemanalyse of impactanalyse en het releasen volgens een voor het gehele stelsel geldende cadans. Bij implementatie van het beleid leidt dit tot borging van standaard overstijgende eenduidigheid en voorspelbaarheid in werkwijze.

2.3 Use-case-specifieke en generieke standaarden

Binnen Nictiz maken we een onderscheid tussen use-case-specifieke standaarden en generieke standaarden. Generieke standaarden zijn standaarden, die weer mede worden gebruikt om use-case-specifieke standaarden te maken. Use-case-specifieke standaarden zijn de standaarden, zoals informatiestandaarden, die gebruikt worden om informatie-uitwisseling nader te beschrijven. Generieke standaarden zijn hiermee de “bouwstenen” van de use-case-specifieke standaarden.

Het releasebeleid is op zowel de generieke als op de use-case-specifieke standaarden van toepassing. Dat wil niet zeggen dat in de daadwerkelijke uitvoering er geen verschillen zijn. De reikwijdte van bijvoorbeeld een impactanalyse verschilt tussen beide typen standaarden. We hebben er echter voor gekozen om daarmee niet ook de voorwaarden, waaronder releases worden uitgebracht te wijzigen, omdat daarmee de voorspelbaarheid wordt aangetast.

Een impactanalyse op een wijziging op een zib binnen de BgZ is uiteraard complexer dan een impactanalyse op een wijziging in het proces van overdracht binnen een use-case-specifieke standaard. Niettemin moeten voor beide standaarden in het releasebeleid een impactanalyse plaatsvinden en daarmee past in dit voorbeeld het beleid voor beide type standaarden.

2.4 Rollen in releasebeleid

De governance van de door Nictiz ontwikkelde en beheerde standaarden dient conform de NEN 7522⁶ te zijn ingericht. De verschillende rollen zijn nader uitgewerkt in de NEN 7522⁶ en worden kort toegelicht in onderstaande tabel:

Rol	Toelichting
Houder (eigenaar)	Eindverantwoordelijk voor het ontwikkelen en beheren van een bepaalde standaard.
Financier	Verantwoordelijk voor het financieren van het ontwikkelen en beheren van standaarden.
Autorisator	De Autorisator beslist over wijzigingen en prioriteiten.
Functioneel beheerder	Verantwoordelijk voor het proces van ontwikkelen en beheren van standaarden, binnen de kaders van de gemaakte afspraken (h2.5) en conform afgesproken governancestructuur.
Technisch beheerder	Verantwoordelijk voor het technisch beheren van standaarden. De technisch beheerder zorgt voor de inrichting en beheer van een technische omgeving die noodzakelijk is om de artefacten die onderdeel zijn van de standaard te onderhouden.
Distributeur	Verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen en distribueren van (versies van) standaarden onder gebruikers, eindgebruikers en leden van de community.
Expert	Brengt specifieke noodzakelijk expertise in t.b.v. het ontwikkelen of beheren van een bepaalde standaard.

Gebruiker	Gebruikt de standaarden direct. <i>De gebruikers van door Nictiz beheerde standaarden vallen onder de volgende drie gebruikersgroepen:</i> <ul style="list-style-type: none"> — <i>Standaardbeheerders</i> — <i>Kwalificerende partijen</i> — <i>ICT-leveranciers</i> — <i>zorgaanbieders</i>
Eindgebruiker	Gebruikt de standaarden via componenten die op basis van standaarden zijn gerealiseerd. Eindgebruikers zijn personen of professionals die bron zijn van data. Er zijn vier typen eindgebruikers: <ul style="list-style-type: none"> — cliënten/patiënten, zij die zorg ontvangen; — zorgverleners, zij die zorg leveren; — zorgorganisaties, de zorgorganisaties waarbinnen zorgverleners georganiseerde zorg leveren; — secundaire datagebruikers, zoals data-analisten, administratief medewerkers, enz.

Tabel 1. Rollen NEN 7522. NB. Deze normgegevens zijn met toestemming van NEN overgenomen.

2.4.1 Invullen van de rollen

Alle rollen zijn van uiterst belang om een standaard kwalitatief te kunnen beheren, maar zijn ook essentieel voor het releasebeleid. Indien een of meerdere rollen ten aanzien van de standaard ontbreken komt de kwaliteit van de standaard in het geding. Bij de samenstelling van de rollen dienen alle stakeholders evenredig te worden vertegenwoordigd. Als een rol te eenzijdig is samengesteld, kan het dat relevante stakeholders niet worden gehoord of betrokken⁶.

Conform de NEN 7522 behoort de functioneel beheerder te beschikken over kennis en vaardigheden in relatie tot de samenhang tussen de beheerde individuele standaarden binnen het stelsel van standaarden waartoe de individuele standaard behoort. Dit alles voor zover relevant voor de uitvoering van de eigen activiteiten en het beoordelen van de impact die het beheer kan hebben op de andere individuele standaarden binnen het stelsel.

Figuur 2. Beleidskader Standaard Change Advisory Board (SCAB)

2.4.2 Invulling rollen door Nictiz

Nictiz vervult met name de rollen van functioneel/technisch beheerder en distributeur voor de standaarden die zij zelf ontwikkelt en beheert. Daarnaast vervult Nictiz de rol van gebruiker of van expert.

Standaard Change Advisory Board (SCAB)

Om de onderlinge samenhang tussen de door Nictiz ontwikkelde en beheerde standaarden in kaart te brengen is een Standaard Change Advisory Board (SCAB) ingericht. Dit gremium valt binnen het mandaat van de functioneel beheerder⁶, in het kader van Nictiz als ontwikkelaar en beheerder van standaarden. De SCAB heeft primair een adviserende rol. Een advies van de SCAB dient altijd te worden ingebracht bij de Autorisator ter besluitvorming.

2.4.3 Speelveld SCAB, Autorisator en Houder

De SCAB komt op vaste momenten in de releasekalender samen om de onderlinge samenhang te bewaken en risico's te signaleren. Daarnaast bewaakt de SCAB de voortgang van het besluitvormingsproces over wijzigingen (zie het procesmodel in paragraaf 2.6 en de procesflows in paragraaf 3.1.6 en 3.2.4):

- De SCAB stelt een advies op o.b.v. wijzigingsverzoek en wijzigingsvoorstel ter besluitvorming door de Autorisator(en)
- De SCAB bewaakt de voortgang t.a.v. de besluitvorming door de Autorisator(en)
- Bij een unaniem akkoord door de Autorisator(en) zet de SCAB het verzoek door naar de volgende fase: wijzigingsvoorstel of releasevoorbereiding.
- Als de Autorisatoren niet unaniem akkoord zijn dan organiseert de SCAB een afstemmingsoverleg met alle betrokken Autorisatoren met het doel alsnog tot een unaniem akkoord te komen. Als dat lukt dan zet de SCAB het verzoek alsnog door naar de volgende fase (wijzigingsvoorstel of releasevoorbereiding).
- Als de Autorisatoren geen unaniem akkoord bereiken dan escaleert de SCAB naar de Houder(s). De houder(s) besluit(en) of een verzoek alsnog kan worden doorgezet naar de volgende fase. In dat geval zet de SCAB het verzoek alsnog door naar de volgende fase (wijzigingsvoorstel of releasevoorbereiding).
- De Houder(s) kan/kunnen ook negatief besluiten. De afwijzing wordt vastgelegd door de SCAB en doorgegeven aan de productgroep.

2.5 Kaders voor besluitvorming

Bij besluitvorming ten aanzien van de (door)ontwikkeling van een individuele standaard zijn de volgende onderdelen van belang³:

- meerjarenstrategie
- tijd en capaciteit
- financiering
- kwaliteitsbeleid
- dienstverleningsafspraken

Om de kwaliteit van de dienstverlening van Nictiz te kunnen waarborgen dienen tijd, capaciteit en dienstverleningsafspraken integraal te worden afgesproken en vallen daarmee onder het releasebeleid. In onderstaande tabel zijn ze gekoppeld aan de rol die daar verantwoordelijk voor is.

Besluitvorming	Verantwoordelijk
Meerjarenstrategie	Houder ⁶
Tijd en capaciteit	Functioneel beheerder
Financiering	Houder ⁶
Kwaliteitsbeleid	Houder ⁶
Dienstverleningsafspraken	Functioneel beheerder

Tabel 2. Verantwoording in besluitvorming

Deze onderdelen van besluitvorming zijn hieronder nader uitgewerkt.

2.5.1 Meerjarenstrategie

Conform de NEN 7522 moet de Houder ervoor zorgen dat er een meerjarenstrategie ten aanzien van het (door)ontwikkelen van de individuele standaard wordt opgesteld en dat deze wordt onderhouden. Dit behelst het ontwikkelen van een inhoudelijke visie op de richting van de ontwikkeling van standaarden. De stip op de horizon op de lange termijn.

Figuur 3. Beleidskader meerjarenstrategie

Om een richtinggevend kader te scheppen is het van belang dat de meerjarenstrategie een aantal onderdelen bevat:

- inhoudelijke visie op de richting van de doorontwikkeling van een standaard⁶;
- doel, scope en uitgangspunten voor de (door-)ontwikkeling van de standaard⁶;
- afspraken met betrekking tot de levenscyclus (zie paragraaf 2.6.2):
 - welke releases conform versiebeleid over de periode van de meerjarenstrategie kunnen plaatsvinden;
 - vastgelegde frequentie waarin deze releases plaatsvinden, minimaal conform kader voor een roadmap;
 - vastgelegde geldigheid van releases, minimaal conform versiebeleid.

2.5.2 Tijd en capaciteit

Als alle Houders in de meerjarenstrategie sturen op een release op hetzelfde moment is dat niet alleen onrealistisch voor het veld, maar ook niet realiseerbaar voor Nictiz. Daarom valt de hoeveelheid te spenderen tijd en in te zetten capaciteit onder verantwoordelijkheid van de functioneel beheerder. Dit gaat om zowel het plannen en bewaken van tijdslijnen als de beschikbare inzet in termen van mensen en kennis in de gevraagde verandering, maar ook voor de algemene dienstverlening van Nictiz³.

Gezien de beperkt beschikbare tijd en capaciteit binnen Nictiz zal het duurzaam releasebeleid moeten worden benaderd vanuit het perspectief van portfoliomanagement. In de context van portfoliomanagement zijn tijd en capaciteit twee essentiële middelen die product overstijgend zullen moeten worden beheerd. Ze zijn nauw met elkaar verbonden en moeten in onderlinge samenhang worden geprioriteerd. In dit kader zullen dus in samenhang keuzes gemaakt moeten worden over hoeveel tijd en capaciteit, wanneer aan welke releases zal worden besteed. Afspraken hierover zullen formeel moeten worden vastgelegd.

2.5.3 Financiering

Conform de NEN 7522 moet de houder voor het ontwikkelen en beheer van een standaard aantoonbaar afspraken hebben met de financier over de financiering. Dit betreft het borgen en vastleggen van een financieel model voor de lange termijn dat opbrengsten garandeert in overeenstemming met de behoefte van stakeholders en doelen en uitgangspunten die door de Houder zijn bepaald.

Figuur 4. Beleidskader financiering

Om continuïteit van de levenscyclus van een standaard te kunnen waarborgen is het van belang dat het financieringsmodel minimaal een aantal onderdelen bevat:

- meerjarenfinanciering gebaseerd op afspraken t.a.v. de levenscyclus (zie paragraaf 2.6.2);
- meerjarenfinanciering voor dienstverleningsafspraken (zie paragraaf 2.5.5).

Om duurzaam releasebeleid voor het stelsel van standaarden te kunnen bewerkstelligen, is het wenselijk om dit ook mee te nemen in de financiering (denk daarbij ook aan extra benodigde tijd en geld t.a.v. onderlinge afstemming).

2.5.4 Kwaliteitsbeleid

Conform de NEN 7522 behoort de Houder het kwaliteitsbeleid en beleid ten aanzien van adoptie en erkenning op te stellen in afstemming met de Autorisator en functioneel beheerder.

Figuur 5. Beleidskader kwaliteitsbeleid

Het kwaliteitsbeleid behoort aanwezig te zijn bij de start van het ontwikkelen van een standaard. Voor een goede borging van de kwaliteit van een standaard is het van belang dat het kwaliteitsbeleid een aantal onderdelen bevat:

- Beoogde openheid: de mate waarin de standaard voldoet aan openheidscriteria op het gebied van intellectueel eigendom en (onderhouds- en beheer)processen².
- Beoogde onderhoudbaarheid: de mate waarin een standaard eenvoudig aangepast kan worden aan een veranderende situatie².
- Beoogde volwassenheid: criteria voor een release met minimum van de eisen uit test- en kwaliteitsborging (h6.3).
- Beleid ten aanzien van adoptie en erkenning: de mate waarin de standaard is geaccepteerd door verschillende partijen^{2,6}. Verschillende groepen middelen zijn mogelijk voor het stimuleren van adoptie², bijvoorbeeld financiële, communicatieve of juridische middelen.

2.5.5 Dienstverleningsafspraken

Dit onderdeel betreft de sturing op tijd, geld en kwaliteit die wordt vastgelegd in dienstverleningsafspraken voor de totale dienstverlening van Nictiz³. Gedifferentieerde sturing op financiering en kwaliteit per standaard gaat ten koste van de voorspelbaarheid en eenduidigheid van het volledige dienstenpakket van Nictiz. Daarom is het van belang dat er een basisdienstverlening wordt afgesproken tussen Nictiz en het veld. Dit moet worden vastgelegd in een service level agreement. Dit dient minimaal het volgende te bevatten:

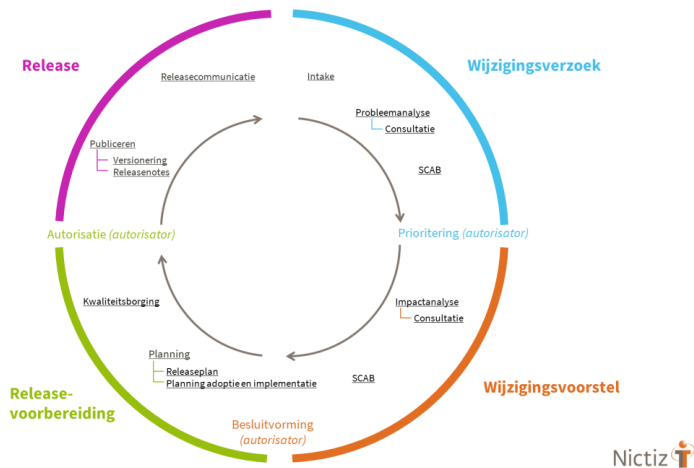
- afhandeling van vragen door de helpdesk⁶;
- afhandeling van wijzigingsverzoeken⁶;
- uitwerken van wijzigingsvoorstellen;
- bieden van opleidingsmogelijkheden aan verschillende gebruikersgroepen⁶;
- spoedprocedure.

Deze activiteiten moeten altijd kunnen worden uitgevoerd en door de Houder(s) structureel worden opgenomen in de financiering.

2.6 Modellen ten grondslag

2.6.1 Procesmodel Duurzaam Releasebeleid

Om eenduidigheid en voorspelbaarheid in het releasen van standaarden aan te brengen is service-, change- en releasemanagement van ITIL¹ als basis gebruikt voor het procesmodel duurzaam releasebeleid. We hebben dat schematisch hieronder weergegeven.

Figuur 7. Procesmodel Duurzaam Releasebeleid

Een release kent vanaf het Wijzigingsverzoek tot de daadwerkelijke release 4 fasen, die we in het volgende hoofdstuk beschrijven.

2.6.2 Levenscyclus

De levenscyclus staat voor de continue doorontwikkeling van een standaard: vanaf eerste conceptpublicatie van een standaard tot en met de uitfasering hiervan. De pijlen vertegenwoordigen de verschillende soorten releases van een standaard.

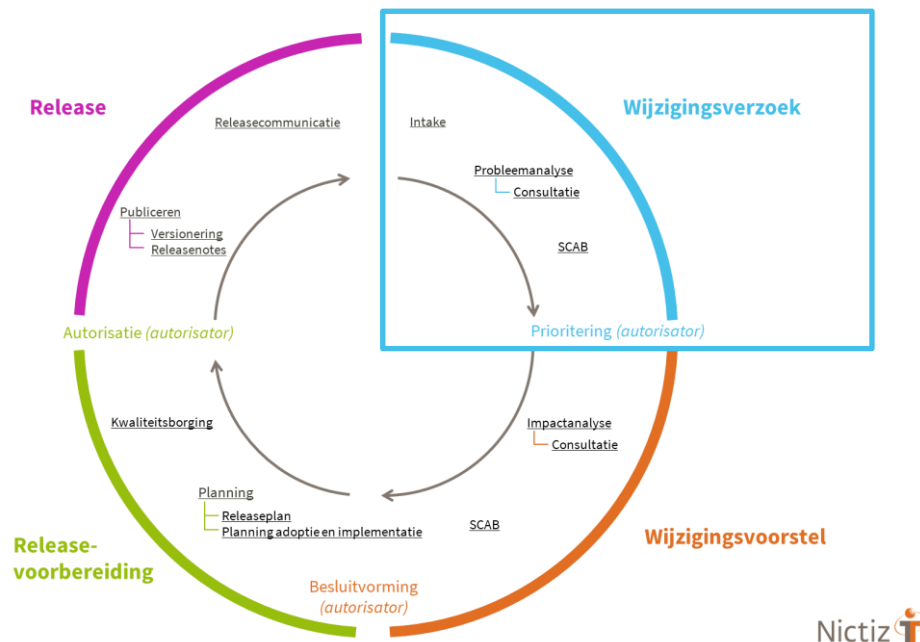

Figuur 8. De onderdelen van een levenscyclus

3

Uitwerking
procesmodel
Duurzaam
Releasebeleid

3.1 Wijzigingsverzoek

Figuur 9. Procesmodel Duurzaam Releasebeleid: wijzigingsverzoek

Input

- wijzigingsverzoek

Output

- probleemanalyse
- SCAB-aanvraag
- advies SCAB
- besluitenlijst Autorisatoren

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶ :

- Het mogelijk moet zijn voor leden van de community van de individuele standaard om voorstellen te doen voor aanpassingen van de desbetreffende individuele standaard op basis van wensen van gebruikers en eindgebruikers.
- Het behoort te zijn vastgesteld binnen welke termijn een wijzigingsvoorstel voor een individuele standaard moet zijn afgehandeld. Deze termijn moet zijn afgestemd met de Autorisator en goedgekeurd door de Houder.
- Er een loket moet zijn voor het indienen van wijzigingsvoorstellen. Een buitenstaander moet weten waar hij een verzoek kan indienen voor een wijziging van de standaard. Dit kan een postbus, een persoon, een telefoonnummer, een e-mailadres, een webformulier of zelfs een fysiek loket zijn. De indiener krijgt dan een identiteitsnummer teruggekoppeld waarmee de indiener de status van het wijzigingsvoorstel kan volgen.
- Het mogelijk moet zijn voor leden van de community van de individuele standaarden om inzicht te krijgen in de verschillende stadia (status) van een wijzigingsvoorstel. Dit geldt in het bijzonder de afhandeling van wijzigingsvoorstellen. De verschillende stadia geven een betrokkene inzicht in de status van een wijzigingsvoorstel.

Figuur 10. Beleidskader wijzigingsverzoek

NB: De NEN 7522 kent geen verschil tussen wijzigingsverzoek en wijzigingsvoorstel. Waar in dit kader wijzigingsvoorstel staat is in dit releasebeleid bedoeld als wijzigingsverzoek.

3.1.1 Wijzigingsverzoek intake

Een wijzigingsverzoek kan worden ingediend door leden van de community van een individuele standaard, gebruikers, eindgebruikers en de functioneel beheerder zelf. Het wijzigingsverzoek betreft een verwijzing naar een door Nictiz beheerde standaard en een beschrijving van een gewenste toevoeging, wijziging of uitfasering.

In de intake dienen minimaal de volgende onderdelen te bevatten⁵ (zie verder paragraaf 6.1.1)

- verificatie wijzigingsverzoek
- soort wijzigingsverzoek
- controleren op *known error* (zie ook paragraaf 3.1.2)
- registratie
- ontvangstbevestiging en terugkoppeling

3.1.2 Wijzigingsverzoek probleemanalyse

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- De Autorisator besluit op basis van voorstellen van de functioneel beheerder, betrokken experts en bij voorkeur met inbreng van ervaringsdeskundige gebruikers en eindgebruikers;
- Gebruikers en eindgebruikers invloed moeten kunnen uitoefenen op de prioritering.

Figuur 11. Beleidskader probleemanalyse

Het doel van de probleemanalyse is om te analyseren of een wijziging van door Nictiz beheerde standaarden nodig is en te bepalen hoeveel prioriteit dit heeft. Dit geldt ook voor het toevoegen

van een standaard of het uitfaseren van een versie van een standaard. In de probleemanalyse worden de volgende onderdelen behandeld.

Algemeen (zie verder paragraaf 6.1.2):

- Aanleiding van het wijzigingsverzoek
- Spoedeisende situatie
- Samenhang tussen standaarden
- Compliance
- Gebruik

!! Indien er sprake is van een spoedeisende situatie dient het wijzigingsverzoek met hoge snelheid te worden afgehandeld. Voor zover mogelijk wordt dit aan dezelfde stappen onderworpen als in een normale situatie¹. Hier dient een speedprocedure voor aanwezig te zijn.

Daarnaast wordt een aanvullende probleemanalyse gedaan afhankelijk van het soort wijzigingsverzoek (toevoeging, wijziging, uitfasering, zie verder paragraaf 6.1.3).

Indien door de probleemanalyse een fout in de standaard wordt geconstateerd, dient deze te worden bestempeld als 'known error' en de gevolgen zoveel mogelijk te worden geminimaliseerd middels tegenmaatregelen (zie verder paragraaf 6.1.4). In de afhandeling van alle daarop betrekking hebbende wijzigingsverzoeken die daarna komen zal de indiener worden gewezen op deze *known error*.

Een wijzigingsverzoek voor de uitfasering van een standaardversie is gerelateerd aan de afspraken die daarover in de meerjarenstrategie zijn gemaakt en wordt t.b.v. een gecontroleerde uitfasering door de beheerder ingediend.

Voorbeeld: Known error

Er is een fout geconstateerd in standaard A. en B.

- Beide functioneel beheerders hebben dit probleem erkend en bestempeld als known error.
- De oplossingsrichting schat een benodigde major wijziging in van zowel standaard A als B.
- De afspraken vanuit de meerjarenstrategie van beide standaarden zijn als volgt:

Standaard	eerstvolgende major publicatie	eerstvolgende patch versie
A	2 jaar	3 maanden
B	1 jaar	3 maanden

- Dit wordt in de SCAB besproken, het volgende wordt gedocumenteerd in het wijzigingsverzoek:
 - Voor standaard A en B is naar verwachting een major wijziging nodig.
 - Voor standaard A kan in de overbruggingsperiode tot de volgende major release een patch worden ingezet met een tijdelijke oplossing.

Figuur 12. Voorbeeld known error

3.1.3 Wijzigingsverzoek Consultatie

Gebruikers en eindgebruikers al dan niet verenigd in een expertgroep dienen de mogelijkheid te hebben commentaar op de probleemanalyse te kunnen geven aan de functioneel beheerder⁶. Dit kan inhoudelijk zijn of bijvoorbeeld de gewenste prioriteit betreffen. Een known error dient minimaal bij een representatieve vertegenwoordiging van de betrokken gebruikers te worden geconsulteerd. Een consultatietermijn heeft een duur van minimaal 6 weken.

3.1.4 Wijzigingsverzoek SCAB-aanvraag

Bij deze actie moet de probleemanalyse voltooid zijn om het wijzigingsverzoek in de SCAB te kunnen behandelen. De SCAB-aanvraag is een actie die al eerder uitgevoerd kan worden.

Een uitgewerkt wijzigingsverzoek moet worden voorgelegd aan de SCAB als uit de probleemanalyse volgt dat deze meerdere standaarden betreft. De invulling van het SCAB kan variabel zijn en afhankelijk van de probleemanalyse van de geagendeerde wijzigingsverzoeken. In het SCAB wordt minimaal het volgende afgestemd:

- overeenstemming bereiken of het probleem al dan niet standaard overstijgend is;
- tijdslijnen waarin het geconstateerde probleem kan worden geadresseerd door de betrokken standaarden;
- de te adviseren prioriteit die door de desbetreffende Autorisatoren zou moeten worden toegekend.

De SCAB geeft slechts advies aan de Autorisator. Het heeft geen mandaat om wijzigingsverzoeken te prioriteren.

3.1.5 Prioritering (autorisator)

De Autorisator neemt een besluit over het wijzigingsverzoek en de prioriteiten ten aanzien van een individuele standaard. Het wijzigingsverzoek wordt inclusief probleemanalyse en advies vanuit het SCAB voorgelegd aan de Autorisator. Die neemt een beslissing door het wijzigingsverzoek gegrond te verklaren en een prioriteit vast te stellen⁶.

! De SCAB moet met spoed een advies kunnen uitbrengen.

Bij een negatief besluit kan de Autorisator niet de inhoud van het advies aanpassen. Wel kan er worden aangegeven dat er nogmaals naar gekeken moet worden. Als een probleem verschillende standaarden betreft kunnen meerdere Autorisatoren over het wijzigingsverzoek besluiten. Het kan voorkomen dat de besluiten van de verschillende Autorisatoren conflicteren. Op het moment dat de samenhang in het geding komt, kan overkoepelende regievoering op het niveau van de Houder nodig zijn (zie de procesflow in paragraaf 3.1.6).

Er zijn verschillende mogelijkheden (niet uitputtend) in het afronden van een wijzigingsverzoek:

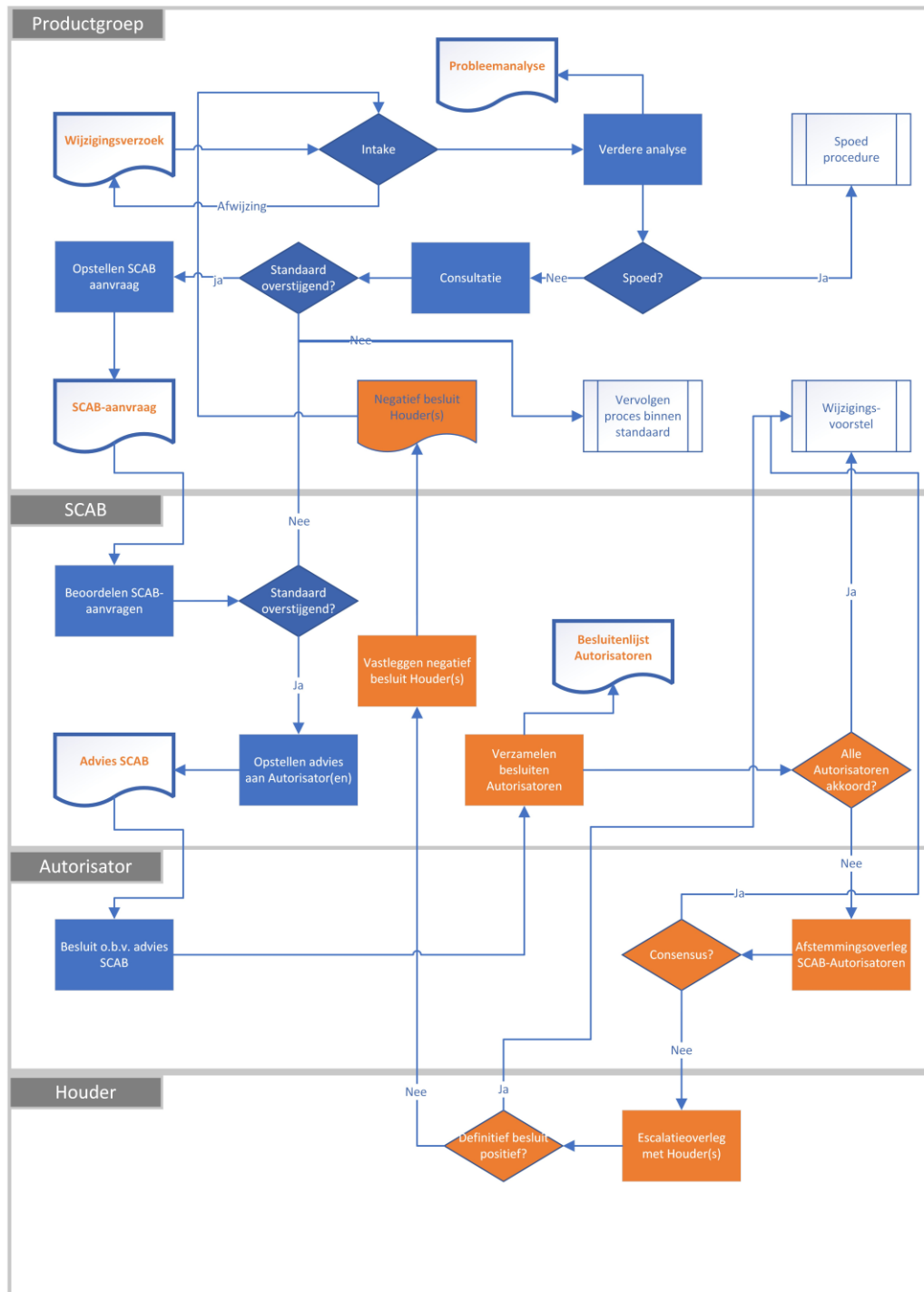
- Het wijzigingsverzoek wordt gegrond verklaard en changemanagement wordt geïnstrueerd voor het maken van een wijzigingsvoorstel.
- Meerdere wijzigingsverzoeken kunnen gebundeld worden tot één wijzigingsvoorstel.
- Het wijzigingsverzoek wordt afgewezen.

Het wijzigingsverzoek wordt afgerond binnen de vastgestelde termijn.

3.1.6 Procesflow wijzigingsverzoek vanuit perspectief SCAB

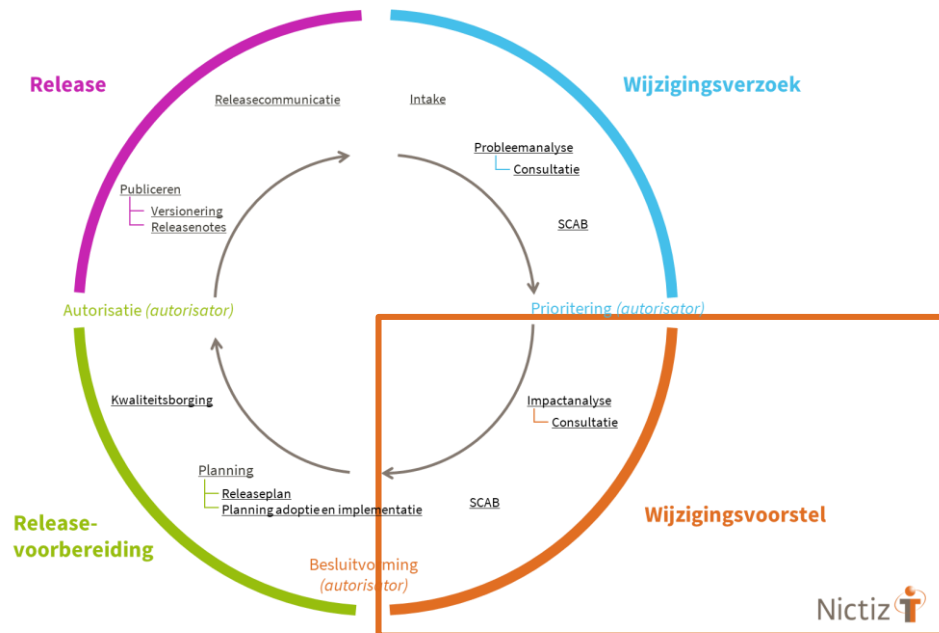
Het proces en de stappen die de verschillende actoren daarin zetten is in de volgende procesflow gevisualiseerd met het doel de logische samenhang, verantwoordelijkheden en onderlinge afhankelijkheden inzichtelijk te maken, met name ook om centrale rol die de SCAB hierin speelt te benadrukken. De oranje onderdelen zijn in dit beleid niet verder uitgewerkt. Zij vallen onder de

verantwoordelijkheid van de SCAB en zullen door dit gremium verder moeten worden geconcretiseerd. In de besluitvorming op het niveau van de Autorisator is uitgegaan van consensus. Er kan echter ook gekozen worden voor een meerderheidsbesluitvorming (zie verder paragraaf 3.3.4).

Figuur 13. Procesflow wijzigingsverzoek

3.2 Wijzigingsvoorstel

Figuur 14. Procesmodel Duurzaam Releasebeleid: wijzigingsvoorstel

Input

Goedgekeurde:

- probleemanalyse
- SCAB-aanvraag
- advies SCAB

Output

- impactanalyse
- wijzigingsvoorstel SCAB
- afgewezen wijzigingsvoorstel SCAB
- advies SCAB
- besluitenlijst Autorisator(en)

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶ :

- De status van een wijzigingsvoorstel opvraagbaar en openbaar moet zijn, zodat een buitenstaander het wijzigingsvoorstel kan (op)volgen of traceren. Alle wijzigingsvoorstellen moeten in een overzicht op te vragen en te onderzoeken zijn. Dit is niet alleen om de status van een individueel voorstel te zien, maar ook om te verifiëren of het wijzigingsvoorstel niet al eerder is ingediend en behandeld. Het is daarom van belang om ook zichtbaar te maken waarom een eerder voorstel is afgewezen:
- Behoren gebruikers en eindgebruikers commentaar/opmerkingen op ingediende

Figuur 15. Beleidskader wijzigingsvoorstel

Een wijzigingsvoorstel betreft een toevoeging, wijziging of uitfasering. Van een wijzigingsvoorstel moeten de volgende onderdelen³ worden uitgewerkt:

- aanleiding
 - wijzigingsverzoek(en) die de aanleiding vormen
 - wat is het doel van het wijzigingsvoorstel
- doelgroep
- prioritering
- impactanalyse
- kosten-baten opstelling
- voorgestelde oplevertermijn

Het wijzigingsvoorstel kan gedurende deze fase worden teruggetrokken. Er kunnen verschillende redenen zijn voor een wijzigingsvoorstel, bijvoorbeeld: correctief, preventief, perfectief of adaptief⁵.

3.2.1 Wijzigingsvoorstel Impactanalyse

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶ :

- De standaard functioneel beheerder behoort te beschikken over kennis en vaardigheden in relatie tot de samenhang tussen de beheerde individuele standaarden binnen het stelsel van standaarden waartoe de individuele standaard behoort. Dit alles voor zover relevant voor de uitvoering van de eigen activiteiten en het beoordelen van de impact die het beheer kan hebben op de andere individuele standaarden binnen het stelsel.
- De standaard functioneel beheerder standaardgebruikers, standaard eindgebruikers en andere stakeholders behoort te informeren over de samenhang van individuele standaarden en hun plaats binnen referentiearchitecturen;
- De standaard technisch beheerder in staat moet zijn om in de technische beheeromgeving te achterhalen welke relaties er onderling zijn tussen elementen binnen de standaard.

Figuur 16. Beleidskader impactanalyse

In de impactanalyse worden in aanvulling op de probleemanalyse in de vorige fase (wijzigingsverzoek) de volgende onderdelen verder uitgewerkt (zie verder paragraaf 6.2.1):

- samenhang binnen de standaard ⁶
- samenhang tussen standaarden ⁶
- compliance^{2,6}
- gebruik

Daarnaast wordt op basis van de probleemanalyse, impactanalyse en regels voor compatibiliteit een voorgenomen classificatie aan het wijzigingsverzoek toegekend (major, minor, patch, zie verder paragraaf 4.1) en dient altijd te worden geïnventariseerd welke risico's het al dan niet doorvoeren van het wijzigingsvoorstel kent (zie verder paragraaf 6.2.2). Risicomanagement moet dit in een daarvoor bestemde procedure hebben uitgewerkt. Op basis van de probleem-, risico-, en impactanalyse wordt ten slotte een kosten-baten² opstelling gemaakt (zie verder paragraaf 6.2.3).

3.2.2 Wijzigingsvoorstel Consultatie

Gebruikers en eindgebruikers al dan niet verenigd in een expertgroep moeten de mogelijkheid hebben commentaar op de wijzigingsvoorstellen te kunnen geven aan de functioneel beheerder⁶.

De uitkomsten van de impactanalyse en kosten-baten-opstelling worden bij minimaal een representatieve vertegenwoordiging van de betreffende gebruikers en eindgebruikers geconsulteerd. Deze consultatie kan eventueel gecombineerd worden met het uitbrengen van een alpha-versie (zie verder paragraaf 4.1.2). Een consultatietermijn heeft een duur van minimaal 6 weken.

Na consultatie wordt het wijzigingsvoorstel inclusief de input van gebruikers en eindgebruikers voorgelegd ter besluitvorming.

3.2.3 Besluitvorming wijzigingsvoorstel

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- De Autorisator zicht laat adviseren door experts bij de besluitvorming.
- Er in het operationele proces afstemming behoort te zijn georganiseerd met andere standaarden waarmee een relatie bestaat (bijvoorbeeld afstemming met de standaard functioneel beheerder van een generieke standaard, bij gebruik van een generieke standaard bij een specifieke standaard. En ook andersom: afstemming van de standaard functioneel beheerder van een generieke standaard met de standaard functioneel beheerder(s) van business-specifieke standaarden waarin de generieke standaard wordt gebruikt.
- Moet het duidelijk zijn hoe er wordt omgegaan met de uitslag van de besluitvorming over een wijzigingsvoorstel. Voor de indiener moet het transparant zijn hoe hij achter de uitslag kan komen. Wordt de indiener actief op de hoogte gebracht of moet de indiener zelf de status traceren? Bij afwijzing moet duidelijk zijn of de indiener hiertegen ‘in beroep’ kan gaan.

Figuur 17. Beleidskader besluitvorming wijzigingsvoorstel

3.2.3.1 Wijzigingsvoorstel SCAB

Bij deze actie moet de impactanalyse voltooid zijn om de SCAB-aanvraag te kunnen doen. De SCAB-aanvraag is een actie die al eerder uitgevoerd kan worden, het SCAB-overleg kan op een later moment plaatsvinden. Een uitgewerkt wijzigingsvoorstel wordt voorgelegd aan de SCAB als er een verwachte impact is op:

- samenhangende standaarden
- compliance van standaarden

Uitkomsten van het SCAB worden vastgelegd in het desbetreffende wijzigingsvoorstel. Zo is de uitslag voor de beoordelaar transparant⁶. Dit resulteert in een wijzigingsvoorstel die kan worden ingediend voor besluitvorming.

3.2.3.2 Besluitvorming Wijzigingsvoorstel (Autorisator)

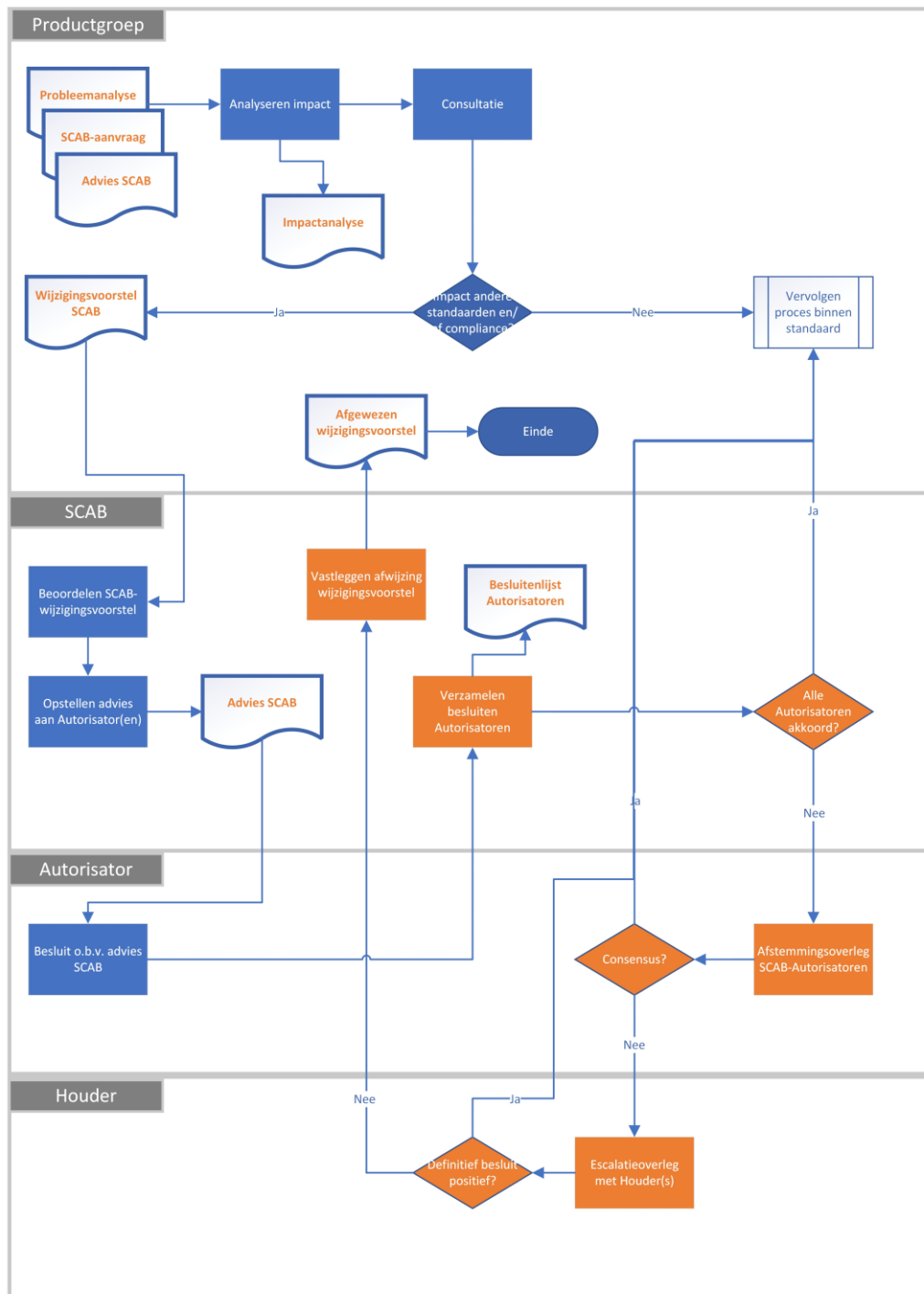
Als een wijzigingsvoorstel volledig is uitgewerkt en aan kaders voor besluitvorming en functioneel beheer voldoet, dan kan deze worden voorgelegd ter besluitvorming aan de Autorisator. In de besluitvorming zijn er twee mogelijke uitkomsten: goedkeuring of afkeuring. Na goedkeuring wordt het wijzigingsvoorstel een wijziging met, indien relevant, een bijgevoegde definitieve classificatie. De uitkomsten van de stap besluitvorming dienen minimaal kenbaar te worden gemaakt in het betreffende wijzigingsvoorstel.

! De SCAB moet met spoed een advies kunnen uitbrengen.

Na goedkeuring gaat het wijzigingsvoorstel over naar de volgende fase releasevoorbereiding met, indien relevant, een bijgevoegde definitieve classificatie.

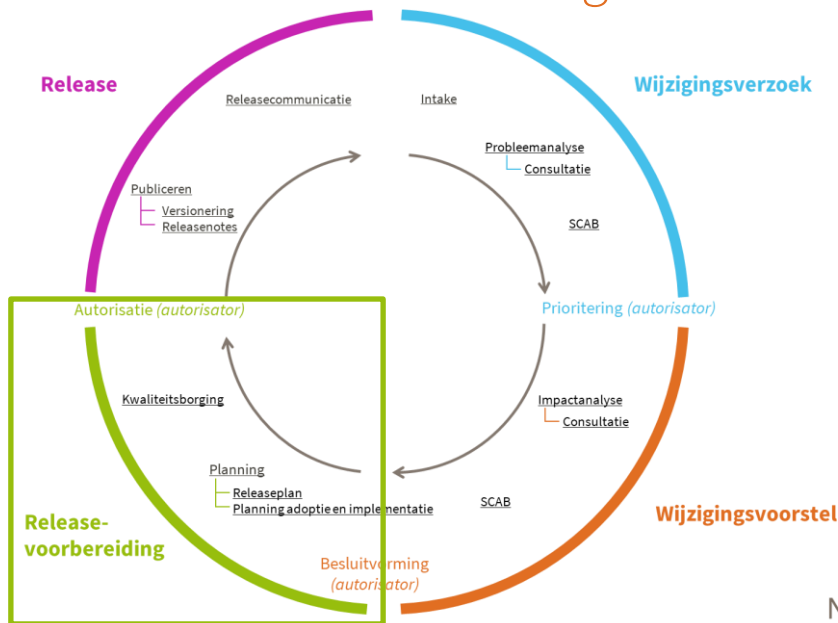
3.2.4 Procesflow Wijzigingsvoorstel vanuit perspectief SCAB

Het proces en de stappen die de verschillende actoren daarin zetten is in de volgende procesflow gevisualiseerd met het doel de logische samenhang, verantwoordelijkheden en onderlinge afhankelijkheden inzichtelijk te maken, met name ook om centrale rol die de SCAB hierin speelt te benadrukken. De oranje onderdelen zijn in dit beleid niet verder uitgewerkt. Zij vallen onder de verantwoordelijkheid van de SCAB en zullen door dit gremium verder moeten worden geconcretiseerd. In de besluitvorming op het niveau van de Autorisator is uitgegaan van consensus. Er kan echter ook gekozen worden voor een meerderheidsbesluitvorming (zie verder paragraaf 3.3.4).

Figuur 18. Procesflow wijzigingsvoorstel

3.3 Releasevoorbereiding

Nictiz

Figuur 19. Procesmodel Duurzaam Releasebeleid: releasevoorbereiding

Input

goedgekeurde:

- probleemanalyse
- impactanalyse
- wijzigingsvoorstel SCAB
- advies SCAB

Output

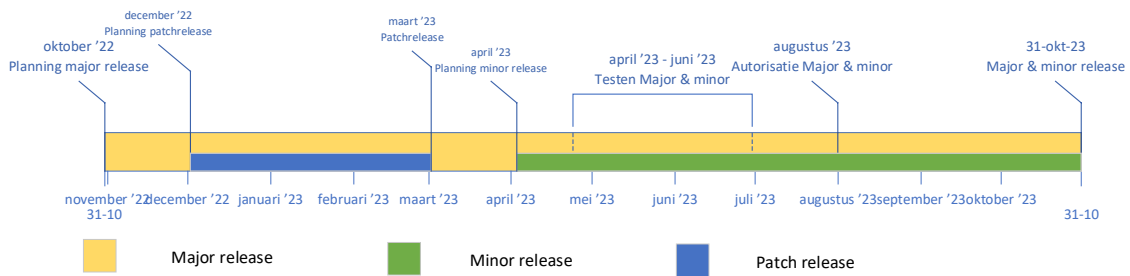
- releaseplan
- adoptie- en implementatieplan
- resultaten kwaliteitscontrole
- geautoriseerde release

3.3.1 Releasevoorbereiding Planning Releaseplan

De vaste releaseslots conform de levenscyclus staan gepland in een releaseplanning over een periode van twee jaar. De deelnemende standaarden doorlopen dezelfde stappen op hetzelfde moment tot aan de release. Let wel: het gezamenlijk doorlopen van het releasemanagement is geen indicatie voor de onderlinge samenhang die deze releases kennen. Als er sprake is van onderlinge samenhang wordt dit expliciet gecommuniceerd. De doorlooptijd is afhankelijk van het soort release en ziet er als volgt uit:

Release slot	Bevat één of meer onderdelen	Doorlooptijd
Major release	<ul style="list-style-type: none"> — eerste publicatie — major publicatie 	1 jaar
Minor release	<ul style="list-style-type: none"> — minor versie — uitfasering van een publicatie 	6 maanden
Patchrelease	<ul style="list-style-type: none"> — patch versie 	3 maanden

Tabel 3. Planning releaseslots

Figuur 20. Releaseplanning major, minor en patch release

Het releaseplan bevat minimaal de volgende onderdelen (zie verder paragraaf 6.3.1):

- geselecteerde wijzigingen
- testplan voor kwaliteitscontrole
- planning autorisatie
- planning release

3.3.2 Releasevoorbereiding Adoptie en Implementatieplan

Op basis van de geselecteerde wijzigingen wordt de voorbereiding getroffen voor de fase na een release. Dit kent minimaal de volgende onderdelen³ (zie verder paragraaf 6.3.2):

- plannen en inrichten van adoptie conform kwaliteitsbeleid
- implementatieplan
- migratieplan
- communicatieplan

3.3.3 Releasevoorbereiding Kwaliteitscontrole

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- Een zekere mate van kwaliteitsborging van de individuele standaard behoort te zijn georganiseerd, minimaal bij de start van het proces beheren van een individuele standaard. De manier waarop kwaliteitsborging en -controle is georganiseerd, moet zijn afgestemd met de Houder;

Figuur 21. Beleidskader kwaliteitsborging

Om de kwaliteit te waarborgen dient bij elk soort release een aantal controles te worden uitgevoerd, waaronder:

- Controle van de compliance aan uitgangspunten en criteria vanuit het stelsel van standaarden.⁶
- Controle van de compatibiliteit binnen de standaard en met andere standaarden.⁶
- Controle compliance aan kwaliteitsbeleid van de Houder.¹
- Controle of de release functionaliteit biedt die past op behoefte van gebruikers¹ en bruikbaar is.
- Controle van de impactanalyse & kosten-baten opstelling van de gehele release.

Daarnaast zijn er een aantal release specifieke controles. Beiden zijn te vinden in het addendum (paragraaf 6.3.3).

3.3.4 Autorisatie van een release

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- De Houder een Autorisator heeft benoemd voor de beslissingen, zoals wijzigingen. Deze Autorisator beslist over wijzigingen & prioriteiten. De Autorisator laat zich bij de besluitvorming adviseren door experts.
- De functioneel beheerder verantwoordelijk is voor het proces van ontwikkelen en beheer van de inhoud van standaarden, binnen de kaders van de gemaakte afspraken en afgesproken governance;
- Het duidelijk moet zijn hoe er wordt omgegaan met de uitslag van de besluitvorming over een wijzigingsvoorstel. Voor de indiener moet het transparant zijn hoe hij achter de uitslag kan komen. Wordt de indiener actief op de hoogte gebracht? Of moet de indiener zelf de status traceren? Bij afwijzing moet duidelijk zijn of de indiener hiertegen ‘in beroep’ kan gaan.

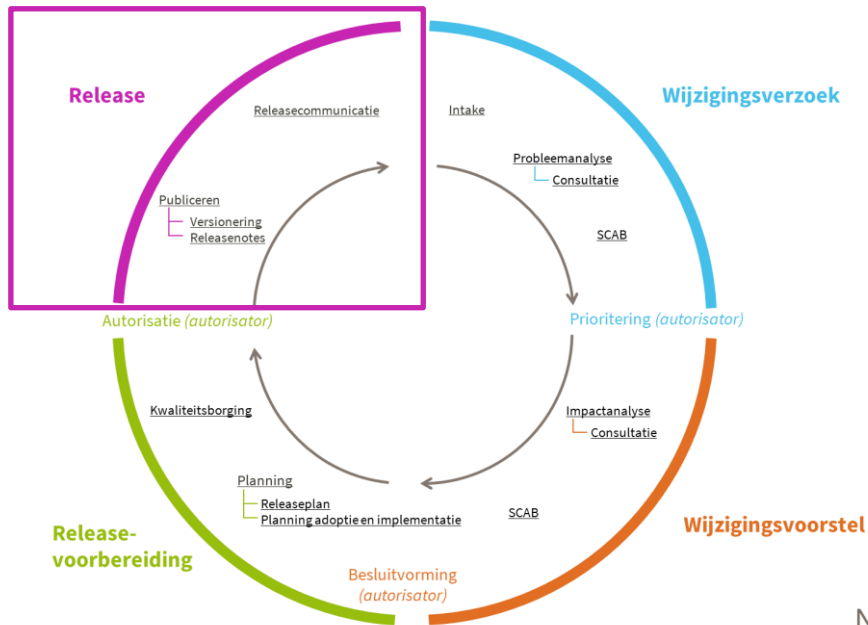
Figuur 22. Beleidskader autorisatie

Tijdens de autorisatie wordt besloten of een nieuwe publicatie of versie van een individuele standaard in de release uitgebracht kan worden. Voor de verschillende publicaties in de levenscyclus van een standaard worden autorisatieniveaus gehanteerd (zie verder paragraaf 6.3.4).

Een open standaard vereist dat er sprake is van meerderheidsbesluitvorming of consensus bij de Autorisator. Bij meerderheidsbesluitvorming moet minimaal de helft plus één akkoord zijn met een voorgestelde wijziging.

In besluitvorming zijn er twee mogelijkheden: goedkeuring of afkeuring. De uitslag van besluitvorming wordt eenduidig vastgelegd.

3.4 Release

Figuur 23. Procesmodel Duurzaam Releasebeleid: release

Input

- releaseplan
- adoptie- en implementatieplan
- resultaten kwaliteitscontrole
- geautoriseerde release

Output

- releasepublicatie
- releasecommunicatie
- adoptie-, implementatie- en migratieplan

3.4.1 Release, publicatie en Releasecommunicatie

Een release bestaat uit twee verschillende stappen. De publicatie van een of meerdere standaarden van een bepaalde versie en de bijbehorende releasecommunicatie.

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- Een individuele standaard extern beschikbaar gesteld moet worden aan gebruikers en eindgebruikers middels een publicatie van een versie. Een versie is een uitgave (momentopname) van de standaard op één specifiek moment. Een publicatie is uniek identificeerbaar middels een versienummer en onveranderlijk. Wijzigingen aanbrengen geschiedt door een nieuwe publicatie met een nieuwe identificatie aan te maken;
- Een individuele standaard zich moet houden aan het vastgestelde versiebeleid;
- De functioneel beheerder wijzigings- en versiebeheer moet kunnen toepassen op de individuele standaard en voor de uitvoering daarvan opdrachten kunnen geven aan de standaard technisch beheerder;
- De technisch beheerder de individuele standaard moet onderhouden in de daartoe geëigende technische beheeromgeving(en);
- De standaarddistributeur minimaal de huidige en voorlaatste publicatie van de standaard beschikbaar moet stellen;
- Indien relevant de standaarddistributeur de prijzen bekend moet maken voor het aanschaffen, gebruiken en distribueren van de standaard en de contractuele en financiële afwikkeling regelen;
- Behoort in de versie van de individuele standaard de overwegingen die hebben geleid tot de keuze voor een specifieke wijziging van de individuele standaard, te zijn gespecificeerd.

Figuur 24. Beleidskader release

3.4.2 Publiceren

Elke uit te brengen publicatie of versie moet uniek identificeerbaar zijn middels het versienummer van de standaard. Indien een release een verzameling wijzigingen betreft, wijzigt het versienummer van de standaard conform de wijziging met de hoogste classificatie. Daarnaast moet deze stap aan een aantal eisen voldoen om vindbaar en herkenbaar te zijn voor gebruikers en eindgebruikers en juiste verwachtingen scheppen ten aanzien van de geldigheid. Te allen tijde dient tijdens deze stap een fallback-scenario beschikbaar te zijn. De inhoudelijke eisen zijn te vinden in het addendum (paragraaf 6.4.1).

3.4.3 Releasecommunicatie

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- Activiteiten ten dienste van promotie behoren te zijn gericht op het uitdragen van nut/noodzaak/voordelen van de individuele standaard;
- Activiteiten ten dienste van publicatie behoren te zijn ingericht op het vindbaar en/of kenbaar maken van de individuele standaard en de actuele stand van zaken, bij voorkeur op internet;
- Standaardgebruikers, standaard eindgebruikers en andere stakeholders informeren over releases, wijzigingen en dergelijke in de individuele standaard;
- Gebruikers/eindgebruikers en leden van de community op de hoogte stellen van het feit dat de huidige en voorlaatste versie van de individuele standaard beschikbaar zijn;
- Activiteiten ten dienste van klachtafhandeling behoren te zijn gericht op het garanderen van het serieus nemen van klachten door deze volgens een zorgvuldige procedure te behandelen;

Figuur 25. Beleidskader releasecommunicatie

Bij Nictiz worden verschillende communicatiedoelgroepen onderscheiden:

- gebruikers
- eindgebruikers
- stakeholders

De algemene releasecommunicatie dient aan een aantal eisen te voldoen, deze zijn te vinden in het addendum (paragraaf 6.4.2). De communicatie bevat bijvoorbeeld altijd informatie over de wijziging en de impact op de communicatiedoelgroep en verwijzingen naar de uitgebrachte publicatie en versie.

In het geval van een wijziging van een bestaande standaard wordt de releasecommunicatie aan een aantal aanvullende eisen getoetst, bijvoorbeeld of de compatibiliteit met een vorige versie en andere standaarden is beschreven en of de overwegingen die tot de release hebben geleid zijn toegelicht (zie verder paragraaf 6.4.2).

3.5 Adoptie en implementatie

Adoptie en erkenning betreffen activiteiten die ervoor zorgen dat de markt de standaarden adopteert⁶.

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶ :

- Een proces behoort te worden ingericht waarmee in zekere mate de adoptie en erkenning van de individuele standaard binnen **de community** kan worden aangetoond en gemeten. Bij de start van proces beheren moet minimaal zijn beschreven wanneer dit proces is ingericht;
- De Houder het beleid ten aanzien van adoptie en erkenning behoort op te stellen in afstemming met de standaard Autorisator en functioneel beheerder (zie kwaliteitsbeleid, 2.5);
- Behoort de manier waarop het meten van adoptie en erkenning is georganiseerd te zijn afgestemd met de Houder;
- Behoort de manier waarop het meten van adoptie en erkenning is georganiseerd onafhankelijk te zijn. Dat wil zeggen dat het meten van adoptie en erkenning niet door dezelfde partijen kan gebeuren die betrokken zijn bij de ontwikkeling en beheer van de standaard.

Figuur 26. Beleidskader adoptie

3.5.1 Adoptie in community

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶ :

- De functioneel beheerder zorgt voor een functionerende community ten aanzien van de standaard, dit betreft in ieder geval het bevorderen van een goede samenstelling van de community;
- Behoort een beeld te zijn van de gebruikers en eindgebruikers van de individuele standaarden. Vanuit het beheer van de individuele standaard moeten zij in de gelegenheid worden gesteld om betrokken te zijn bij de community;
- Behoort duidelijkheid en transparantie te worden gecreëerd ten aanzien van processen binnen de community, zoals processen ten aanzien van organiseren, deelnemen en voorzitten van werkgroepen enz. Deze duidelijkheid en transparantie moet minimaal worden gerealiseerd door een duidelijke beschrijving hiervan.

Figuur 27. Beleidskader community

De deelname aan de community van een standaard door gebruikers en eindgebruikers is vrijwillig. De community kan bestaan uit:

- gebruikers:
 - standaardbeheerders
 - ICT-leveranciers
 - zorgaanbieders
- eindgebruikers:
 - cliënten/patiënten
 - zorgverleners
 - zorgorganisaties
 - secundaire datagebruikers

Onder adoptie valt ook de monitoring ervan met behulp van risicosignaleringen gedurende alle fases van het procesmodel (zie verder paragraaf 6.4.3). De monitoring van adoptie in de community kan worden uitgesplitst naar de doelgroepen (zie hiervoor).

3.5.2 Implementatie ondersteuning

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- een proces te worden ingericht waarmee implementatieondersteuning van de individuele standaard kan worden geleverd. Implementatieondersteuning moet minimaal bij de start van het proces van beheren van de standaard te zijn ingericht. Implementatieondersteuning kan worden georganiseerd en belegd buiten de partijen die betrokken zijn bij het beheer van de standaard;
- behoort de manier waarop implementatieondersteuning is georganiseerd te zijn afgestemd met de Houder;
- behoort duidelijk te zijn of er sprake is van kwalificatietoetsen en zo ja, op welke manier deze zijn georganiseerd. Dit moet zijn afgestemd met de Houder;

Figuur 28. Beleidskader implementatie ondersteuning

Daarnaast wordt verwacht dat er ondersteuning wordt geleverd voor de implementatie. Binnen BOMOS wordt dit onderverdeeld in de volgende activiteiten (zie verder paragraaf 6.4.4):

- opleiding
- helpdesk
- module ontwikkeling
- pilot (toetsen op bruikbaarheid van de individuele standaard op basis van een releasecandidate voorafgaand aan de release of beproeving in de implementatiefase na de release)
- validatie en certificatie
- migratie conform het implementatieplan.

4

Versiebeleid en releasekalender

4.1 Versiebeleid

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶: versiebeleid moet worden opgesteld en vastgesteld. In dit versiebeleid moet minimaal aandacht worden besteed en afspraken gemaakt over:

- Beschikbaarheid historische versies;
- Mate van detail ten aanzien van verschillen tussen de huidige versie en vorige versies van de individuele standaard;
- Mate waarin een versie van de individuele standaard vorige versies ondersteunen (backward compatible) en de regels die daarvoor gelden;
- In hoeverre er sprake is van verschillende soorten versies (publicaties) van de individuele standaard, zoals een jaarlijkse publicatie, een pre-publicatie of een correctieve uitgave (een patch) en wat de betekenis is van de soorten versies.

Figuur 27. Beleidskader vanuit de NEN 7522

Een versiebeleid zorgt voor duidelijkheid en transparantie bij alle betrokkenen en helpt om wijzigingen op een gecontroleerde en voorspelbare wijze uit te voeren. Door dit op een consistente manier te doen kunnen gebruikers en eindgebruikers beter hierop anticiperen, doordat zij tijdig de impact kunnen bepalen en passende maatregelen kunnen nemen.

4.1.1 Algemene versieeringsregels

Een versiewijziging volgt de wijziging met de grootste classificatie;

- Een incompatibele wijziging leidt altijd tot een major publicatie.
- Een compatibele wijziging kan, met een valide reden, ook tot een major publicatie leiden. Dit moet expliciet kenbaar worden gemaakt in de communicatie.

Compatibiliteit

Twee versies van een standaard zijn compatibel met elkaar als een implementerend systeem kan overstappen van de ene naar de andere versie of gegevens kan uitwisselen met een systeem dat de andere versie implementeert, zonder dat er aanpassingen nodig zijn en zonder dat er problemen ontstaan door wijzigingen in de nieuwe versie.

Als de nieuwe versie compatibel is met de eerdere versie, wordt er gesproken over **backward** compatibiliteit.

Als een eerdere versie compatibel is met de nieuwe versie, wordt er gesproken over **forward** compatibiliteit.

Figuur 28. Compatibiliteit

Hieronder staan de verschillende onderdelen van de levenscyclus uitgewerkt met daaraan gekoppeld de uiting in het versiebeleid. Ter verduidelijking zijn in het addendum een aantal voorbeelden uitgewerkt (paragraaf 6.5).

Onderdeel levens-cyclus	Mogelijke releases	Definitie	Geldigheid ⁱ	Beschikbaarheid historische versies	Versionerings-regel
	Concept publicatie	Uitbrengen van een concept voorafgaand aan een eerste- of major publicatie voor consultatie- of beproevingsdoeleinden. Een conceptpublicatie houdt nadrukkelijk geen garantie op compatibiliteit met de definitieve publicatie in. ⁵	Niet van toepassing.	Niet meer beschikbaar na uitbrengen publicatie.	0.y.z (eerste publicatie) x.y.z-alpha (major publicatie)
Eerste publicatie	Eerste publicatie	De eerste introductie van een standaard. Vanaf dit moment is de standaard geschikt voor implementatie en gebruik.	Publicatie blijft minimaal 3 jaar geldig.	Publicatie blijft minimaal 10 jaar beschikbaar in archief.	1.0.0
Major publicatie	Major publicatie	Het publiceren van incompatibele wijzigingen. ⁴	Publicatie blijft minimaal 3 jaar geldig.	Publicatie blijft minimaal 10 jaar beschikbaar in een archief.	(x(+1).y.z) met x>1
	Minor versie	Het toevoegen of wijzigen van functionaliteit op een compatibele manier.	Geen invloed op de geldigheid van de publicatie.	Wijziging binnen de huidige publicatie vorige minor versie is niet beschikbaar.	(x.y(+1).z) met x > 0
	Patch versie	Het doen van compatibele kleine aanpassingen. ⁴	Geen invloed op de geldigheid van de publicatie.	Wijziging binnen de huidige publicatie vorige patch versie is niet beschikbaar.	(x.y.z(+1)) met x > 0
Uitfasering	Publicatie van een standaard	Stoppen van onderhoud van een versie van de standaard, dit wordt kenbaar gemaakt in de specificaties.	Stop van de geldigheid.	Niet van toepassing.	(x.y(+1).z)

Tabel 2. Overzicht onderdelen levenscyclus

4.1.2 Conceptversies

Verschillende soorten concepten kunnen worden uitgebracht.

Conceptversie	Versiebeleid	Toelichting
Alpha	x.y.z-alpha.1	Een concept waarin één of meerdere wijzigingsvoorstellen zijn uitgewerkt ter consultatie als onderdeel van het changemanagement (h5.3.4).
Beta	x.y.z-beta.1	Concept die volledig is in functionaliteit, die nog beproefd moet worden in een testsetting (bijvoorbeeld een Proof of Concept). Dit concept kan tussentijds worden uitgebracht.
Release candidate	x.y.z-rc.1	Concept met de potentie stabiel te zijn, dit concept wordt uitgebracht voor beproevingsdoeleinden in de praktijk en als onderdeel van het releasemanagement (h6.3).

Tabel 3. Overzicht conceptversies

4.2 Releasekalender

In overweging is genomen dat conform NEN 7522⁶:

- Betreft roadmapping het uitzetten en toetsen van de inhoudelijke lijnen en op hoofdlijnen bewaken van de samenhang tussen inhoudelijke standaarden van de community, maar ook die met producten van buiten de community, zoals aangrenzende standaarden, zodat overlap wordt voorkomen. Bijzondere aandacht verdient de relatie met internationale standaardisatiecommunity.
- Betreft het beleid voor versiebeheer een belangrijk onderdeel van roadmapping: Wanneer komen nieuwe releases uit en onder welke voorwaarden of urgentie kan daarvan worden afgeweken?
- Moeten in versiebeleid afspraken gemaakt worden over de frequentie van publicatie van versies van de individuele standaard;

Figuur 29. Beleidskader roadmap

Verschillende releases uit de levenscyclus van een standaard worden weergegeven in een roadmap. Ten behoeve van de voorspelbaarheid van Nictiz is het van belang dat releases van verschillende standaarden altijd op hetzelfde moment plaatsvinden. Dat is de reden van de introductie van het releaseslot: vaste momenten in een vastgestelde frequentie waarop een bepaalde release kan worden ingepland, zie tabel 4. De releaseslots met deelnemende standaarden kunnen worden geraadpleegd in de releasekalender.

Releases	Frequentie slots	Bevat één of meer	Planning releaseslot
Major release	2 x per jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste publicatie • Major publicatie 	April en oktober
Minor release	2 x per jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Minor versie • Uitfasering van een publicatie 	April en oktober
Patchrelease	1 x per maand	<ul style="list-style-type: none"> • Patch versie 	x

Tabel 4. Releaseslots

4.2.1 Deelname aan een releaseslot

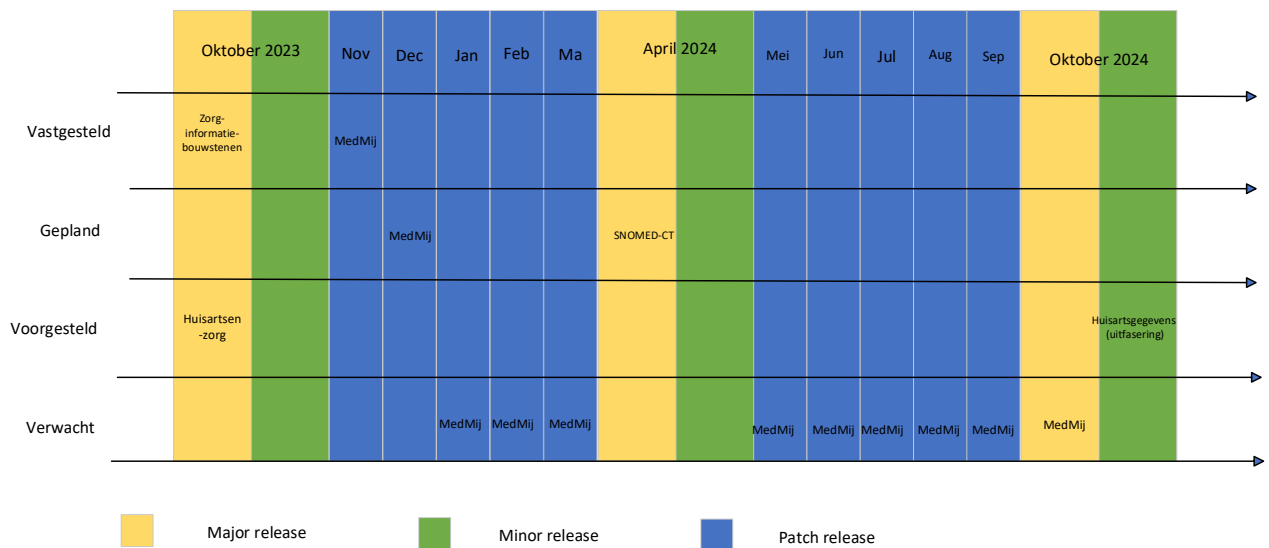
Een individuele standaard mag maximaal 1 keer per 2 jaar deelnemen aan een major releaseslot om ruimte te geven voor de migratie door gebruikers en eindgebruikers naar de nieuwe versie. Voor de deelname aan minor en patch slots geldt geen beperking van frequentie van deelname.

Een individuele standaard mag maximaal 1 keer per 2 jaar deelnemen aan een major releaseslot

4.2.2 Inrichting releasekalender

Status onderdeel releasekalender	Betekenis
Verwacht	Conform de levenscyclus is deelname aan dit release slot in lijn der verwachting.
Voorgesteld	Er is minimaal 1 wijzigingsvoorstel die dit slot als voorgestelde oplevertermijn heeft (h4.2).
Gepland	De release staat gepland conform paragraaf 6.2.
Vastgesteld	De release is geautoriseerd conform paragraaf 6.4.

Tabel 5. Onderdelen roadmap

Figuur 30. Voorbeeld releasekalender o.b.v. slots (fictief)

Consultatie

Gedurende de status “verwacht” en “voorgesteld” moeten gebruikers en eindgebruikers commentaar op de roadmap kunnen geven aan de functioneel beheerders.

5

Referenties

5.1 Bronvermelding

1. Bon, J. van (2020) ITIL® 4; Pocketguide (2de druk). Van Haren Publishing.
2. Forum Standaardisatie (2011) Beheer- en Ontwikkelmodel voor Open Standaarden (Versie 2 – deel 2: de verdieping).
3. Pols, R. van der, Donatz, R., Outfvorst. F. van (2017) BiSL; een Framework voor business informatiemanagement (2de herziene druk). Van Haren Publishing.
4. Preston-Werner, T. (unknown) Semantic Versioning 2.0.0. Te vinden via: <https://semver.org/> Geraadpleegd op d.d. 07-03-2020
5. Smohl, A. (2015) Beheer van standaarden in de zorg. Te vinden via: <https://www.nictiz.nl/wp-content/uploads/2018/04/Beheer-van-standaarden-in-de-zorg.pdf> Geraadpleegd op 07-03-2022
6. Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (2021) NEN 7522.
NB. Deze normgegevens zijn met toestemming van NEN overgenomen.
7. Grijpink, J.H.A.M (2016) Keteninformatisering in kort bestek; Theorie en praktijk van grootschalige informatie-uitwisseling. (3de druk), Boom Bestuurskunde. ISBN 978-94-6236-608-4
8. ISO, IEC (2015-06) IEC 62304 Medical device software – Software life cycle processes.
NB. Deze normgegevens zijn met toestemming van NEN overgenomen.
9. ITSM (2006) Foundations of IT Service Management op basis van ITIL.
10. Nictiz (2022) Model voor stelselregie. Te vinden via: <https://nictiz.nl/publicaties/model-voor-stelselregie/> Geraadpleegd op d.d. 27-09-2022

6

Addendum

6.1 Handreiking wijzigingsverzoek

6.1.1 Intake

Minimale onderdelen intake⁵
Verifiëren of het werkelijk een wijzigingsverzoek betreft.
Bepalen soort wijzigingsverzoek (toevoeging, wijziging, uitfasering).
Controleren of er een known error is die het verzoek adresseert en dit, indien van toepassing, kenbaar te maken in het wijzigingsverzoek.
Registreren van het wijzigingsverzoek met minimaal een identiteitsnummer en instructie waar de indiener de status kan volgen.
Een ontvangstbevestiging en terugkoppeling geven aan de indiener.

6.1.2 Probleemanalyse

Probleemgebieden	Minimale vereisten
Aanleiding van het wijzigingsverzoek	Aanwezig, geen inhoudelijke vereisten
Spoedeisende situatie	Bestaat er een kans op het optreden van fysiek letsel en/of schade ten aanzien van de gezondheid van mensen, eigendom of het klimaat? ⁸
	Non-conformiteit aan wet & regelgeving.
	Significante fout in recent uitgebrachte release (in gebruik bij max 2 gebruikers).
Samenhang tussen standaarden	Zorgproces of groep zorgprocessen waarvoor de individuele standaard de uitwerking is, indien relevant. ⁷
	Standaard in hetzelfde zorgdomein.
	Standaard die gebruik maakt van dezelfde generieke standaarden.
	Standaard met betrekking tot secundair gebruik.
Compliance	Uitgangspunten van het stelsel van standaarden waartoe de individuele standaard behoort. ⁶
	Van toepassing zijnde wet- en regelgeving. ⁶
	Generieke standaarden.
	Internationale standaarden. ²
	Architectuur.
Gebruik	Gebruikers
	— standaardbeheerders
	— ICT-leveranciers
	— Zorgaanbieders
	Eindgebruikers
	— cliënten
— zorgverleners	

	— zorgorganisaties — secundaire datagebruikers
Kosten-baten analyse	Schatting per (eind)gebruiker

6.1.3 Aanvullende probleemanalyse

Situatie	Minimale analyse
Toevoegen van een standaard	Als in de probleemanalyse wordt geconcludeerd dat er waarschijnlijk een nieuwe standaard moet worden ontwikkeld, dan zal aanvullend moeten worden onderzocht of er al standaarden beschikbaar zijn die raakvlakken hebben met de te ontwikkelen standaard.
Wijziging van een bestaande standaard	<p>Probleemanalyse samenhang binnen de standaard.</p> <p>Welke specificaties binnen de standaard betreft het wijzigingsverzoek?</p> <p>Betreft het wijzigingsverzoek het corrigeren van een fout van de standaard? Indien een fout in de standaard is geconstateerd moet deze bestempeld worden als <u>known error</u>¹.</p>
Uitfasering van een publicatie	Is er een geldige opvolger van de uit te faseren publicatie?

6.1.4 Tegenmaatregelen known error

Minimaliseren gevolgen	Uitwerken
Oplossingsrichting	<p>Welke oplossingsrichtingen zijn er mogelijk?</p> <p>Op welke classificatie worden deze geschat?</p> <p>Op welke termijn kunnen deze worden doorgevoerd (conform meerjarenstrategie)?</p>
Workaround	Zijn er mogelijkheden in de tussentijd om de gevolgen te beperken (bijvoorbeeld ondersteuning)?

6.2 Handreiking wijzigingsvoorstel

6.2.1 Impactanalyse

Impact-onderdeel	Minimale uitwerking
Samenhang binnen de standaard	Specificaties van de standaard.
	Compatibiliteit met de vorige versie. ⁶
Samenhang tussen standaarden *	Zorgproces of groep zorgprocessen waarvoor de individuele standaard de uitwerking is, indien relevant. ⁶
	Standaard in hetzelfde zorgdomein.
	Standaard die gebruik maakt van dezelfde generieke standaarden.
	Standaard met betrekking tot secundair gebruik.
Compliance² *	Uitgangspunten van het stelsel van standaarden waartoe de individuele standaard behoort. ⁶
	Van toepassing zijnde wet- en regelgeving. ⁶
	Generieke standaarden.
	Internationale standaarden. ²
	Architectuur.
Gebruik *	Gebruikers: <ul style="list-style-type: none"> — standaardbeheerders — ICT-leveranciers — zorgaanbieders
	Eindgebruikers: <ul style="list-style-type: none"> — cliënten — zorgverleners — zorgorganisaties — secundaire datagebruikers
	Migratiescenario voor gebruikers/eindgebruikers bij geconstateerde impact: <ul style="list-style-type: none"> — eventuele kwalificatie eisen

* Nadere uitwerking van probleemanalyse in vorige fase (wijzigingsverzoek)

6.2.2 Risicoanalyse doorvoeren wijzigingsvoorstel

Een risicoanalyse wordt zowel gedaan op het doorvoeren van een wijziging als op het niet doorvoeren daarvan.

Risicoanalyse wijzigingsvoorstel	Onderdelen
Kans dat het gebeurd	zeer laag laag midden hoog
Impact als het gebeurd	zeer laag laag midden hoog

6.2.3 Onderdelen kosten-baten opstelling

De kosten-batenopstelling dient te worden uitgewerkt op basis van een probleem-, risico-, en impactanalyse.

Wijzigingsvoorstel	Classificatie	Kosten-baten ²
Toevoegen van een standaard	nvt	<ul style="list-style-type: none"> — Kosten-baten van de gehele standaard. — Kosten-baten van een individuele organisatie om de standaard te implementeren.
Wijzigen van een standaard	Major	<ul style="list-style-type: none"> — Toegevoegde waarde van de wijziging. — Impact op standaarden gebruik uitgedrukt in kosten.
	Minor	<ul style="list-style-type: none"> — Toegevoegde waarde van de wijziging. — Impact op standaarden gebruik uitgedrukt in kosten.

6.3 Handreiking releasevoorbereiding

6.3.1 Releaseplan

Onderdeel	Minimale uitwerking
Geselecteerde wijziging(en) voor de release	Kwaliteitscontrole van de uitgewerkte wijziging(en)
	Verzamelen uitkomsten risicoanalyse geselecteerde wijzigingen, eventueel aangevuld met input vanuit SCAB en/of Autorisator.
	Te nemen mitigerende maatregelen om risico's te minimaliseren ³ .
	Totale belasting gebruikers en eindgebruikers als gevolg van de release.
Testplan voor kwaliteitscontrole	Geworven gebruiker(-s) voor de bruikbaarheidstoets (major en minor release).
	Planning van de verschillende momenten waarbij gebruikers betrokken/geconsulteerd worden.
Autorisatie	Planning van de momenten waarop de autorisatie plaats zal vinden.
Release	Planning van de release.
	Bepaalde en geplande noodzakelijke releasecapaciteit.

6.3.2 Plan adoptie en implementatie

Onderdeel	Minimale uitwerking
Plannen en inrichten van adoptie conform kwaliteitsbeleid	Per stakeholder die uit de impactanalyse volgt.
Implementatieplan	Inrichten/wijzigen van processen.
	Inrichten/wijzigen ondersteunende middelen.
	Vastleggen van benodigde afspraken (bijvoorbeeld servicelevels).
Migratieplan	De migratieperiode duurt minimaal één jaar om betrokken gebruikers/eindgebruikers de ruimte te geven om over te stappen naar de nieuwe publicatie. Tenzij er aantoonbaar draagvlak is onder alle betrokken gebruikers voor een verkorte overstap.
	Verzamelen migratiescenario's van de door te voeren wijzigingen.
	Opstellen eventuele kwalificatie-eisen.

	Allocatie benodigde capaciteit.
Communicatieplan	Aanwezig, geen inhoudelijke vereisten

6.3.3 Handreiking Kwaliteitscontrole

Toetsing major release

Onderdeel	Minimale uitwerking
Generieke toetsingseisen⁶	<p>Uitgangspunten en criteria vanuit het stelsel van standaarden waartoe de standaard behoort.</p> <p>De samenhang met andere relevante individuele standaarden.</p>
Consultatie van directe gebruikers	<p>Uitbrengen releasecandidate</p> <p>Biedt de publicatie functionaliteit die antwoord geeft op de vraag/behoefte van gebruikers?¹</p> <p>Bij minimaal één directe gebruiker aantonen dat de versie van de standaard bruikbaar is. Let wel, gebruikersgroepen verschillen per standaard, dit kan bijvoorbeeld voor zibs iets anders betekenen dan een use-case-specifieke standaard.</p>
Kwaliteitsbeleid	Voldoet de publicatie van een standaard aan het, door de Houder vastgestelde, kwaliteitsbeleid ¹ ?
Toetsen impactanalyse	Toetsen impact en kosten-baten opstelling van de publicatie.

Aanvullende toetsing eerste publicatie

Onderdeel	Minimale uitwerking
Inzicht in compatibiliteit	<p>Er zijn randvoorwaarden opgenomen om forward compatibiliteit van toekomstige minor releases te kunnen waarborgen.</p> <p>Er wordt in de standaard een overzicht geboden van:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Onderlinge relaties tussen elementen binnen de standaard. — Afhankelijkheden van specificaties die niet onderdeel uitmaken van de standaard⁸. Deze verwijzing bevat minimaal: Titel, ontwikkelaar, soort afhankelijkheidsrelatie en versie(bereik).
Inzicht in effectiviteit	Getoetst aan de mate waarin de standaard in de specifieke situatie de functies biedt en

	implementeert die expliciet of impliciet vereist zijn ² .
Inzicht in bruikbaarheid	Getoetst aan de mate waarin een standaard begrepen, geleerd en gebruikt/toegepast kan worden door gebruikers in de specifieke situatie ² .
Inzicht in de portabiliteit	Getoetst aan de mate waarin een standaard de mogelijkheid heeft om in verschillende omgevingen ingezet te worden ² .
Inzicht in de betrouwbaarheid	Getoetst aan de mate waarin een standaard op een gespecificeerd niveau blijft presteren onder specifieke condities zoals foutieve implementaties of verschillen in implementaties tussen partijen ² .

Minor release

Onderdeel	Minimale uitwerking
Generieke toetsingseisen⁶	Uitgangspunten en criteria vanuit het stelsel van standaarden waartoe de standaard behoort. De compatibiliteit met andere relevante individuele standaarden.
Behoeftte	Biedt de release functionaliteit die antwoord geeft op de vraag/behoefte van gebruikers? ¹
Kwaliteitsbeleid	Voldoet de publicatie van een standaard aan het, door de Houder vastgestelde, kwaliteitsbeleid ¹ ?
Toetsen impactanalyse	Toetsen impact en kosten-baten opstelling van de publicatie.
Inzicht in compatibiliteit	Verifiëren van de compatibiliteit.

Aanvullende toetsing uitfasering

Onderdeel	Minimale uitwerking
Communicatie	Is de uitfasering voldoende kenbaar gemaakt in de specificaties?

Patch release

Onderdeel	Minimale uitwerking
Generieke toetsingseisen⁶	Uitgangspunten en criteria vanuit het stelsel van standaarden waartoe de standaard behoort. De compatibiliteit met andere relevante individuele standaarden.

Kwaliteitsbeleid	Voltoet de publicatie van een standaard aan het, door de Houder vastgestelde, kwaliteitsbeleid ¹ ?
Toetsen impactanalyse	Toetsen impact en kosten-baten opstelling van de publicatie.
Inzicht in compatibiliteit	Verifiëren van de compatibiliteit.

6.3.4 Autorisatieniveaus

Onderdeel levenscyclus	Mogelijke releases	Autorisatieniveau ⁶
	Concept publicatie	Beheerder
Eerste publicatie	Eerste publicatie	Autorisator
Major publicatie	Major publicatie	Autorisator
	Minor versie	Autorisator
	Patch versie	Autorisator
Uitfasering	Uitfasering van een publicatie	Autorisator

6.4 Handreiking release

6.4.1 Publiceren

Onderdeel	Minimale uitwerking
Vindbaar	Er is één locatie die een startpunt vormt voor gebruikers en eindgebruikers om structureel de releasenotes te vinden en/of een verwijzing te vinden naar specifieke releasenotes.
Herkenbaar	Elke publicatie of versie moet uniek identificeerbaar zijn middels het versienummer van de standaard. Indien een release een verzameling wijzigingen betreft, wijzigt het versienummer van de standaard conform de wijziging met de hoogste classificatie.
Verwachtingen	Bij elke publicatie of versie worden releasenotes gepubliceerd, met als doel dat gebruikers en eindgebruikers de verschillen met de voorlaatste versie kunnen achterhalen.
	Bij elke publicatie wordt de beoogde geldigheidsperiode gecommuniceerd die door de Houder in de meerjarenstrategie is vastgesteld, minimaal conform het versiebeleid.
Fallback	De standaarddistributeur moet twee voorgaande publicaties van de standaard voor noodgevallen beschikbaar houden tijdens het publiceren.
	Indien het minor of patchversies betreft moet er een fallback-scenario aanwezig zijn.

6.4.2 Releasecommunicatie

Algemene releasecommunicatie

Onderdeel	Minimale uitwerking
Algemene informatie	Het belang en doel van de standaard.
Inhoud & impact	De betreffende wijziging (toevoeging, wijziging, uitfasering).
	De resultaten van de impactanalyse voor desbetreffende communicatiedoelgroep.
	De kosten en baten voor de desbetreffende communicatiedoelgroep.
Verwijzingen	De locatie waar de communicatiedoelgroep de standaard kan vinden.

	Een loket waar de desbetreffende communicatiedoelgroep terecht kan met vragen.
Communicatiewijze	Via het vastgestelde communicatiekanaal voor het bereiken van de desbetreffende communicatiedoelgroep.

Releasecommunicatie bij wijziging van een standaard

Onderdeel	Minimale uitwerking
Verwijzingen	Locatie van de nieuwe versie van de standaard.
Compatibiliteit	Compatibiliteit met de vorige versie, minimaal onderbouwd middels releasenotes. Compatibiliteit met samenhangende standaarden.
Verwachtingen	Wat de nieuwe release betekent voor de actuele versie(s) van de standaard. De overwegingen die hebben geleid tot de publicatie van de release.

6.5 Handreiking adoptie en implementatie

6.5.1 Meten van adoptie

Factor	Toelichting	Onderdelen in het releasebeleid waarin dit wordt uitgewerkt
Relatieve voordelen	De doelgroep heeft voordeel bij gebruik van de standaard	<ul style="list-style-type: none"> — uitkomsten algehele probleemanalyse — businesscase
Adoptiekosten	De doelgroep moet kosten maken bij het gebruik	<ul style="list-style-type: none"> — impact op samenhang — businesscase
Institutionele effecten	Afspraken over gebruik van de standaard, bijvoorbeeld verplichting.	Nvt, gegeven vanuit kwaliteitsbeleid
Community ideologie	Kracht van de community	<ul style="list-style-type: none"> — brede participatie gedurende een cyclus van gebruikers en eindgebruikers
Netwerk effect	Toenemend gebruik versterkt zichzelf.	<ul style="list-style-type: none"> — reacties gedurende de consultaties, zijn er te verwachten early adopters?

6.5.2 Implementatie ondersteuning

Activiteit	Toelichting
Opleiding	<p>Het bieden van opleidingsmogelijkheden aan verschillende <i>gebruikersgroepen</i>, variërend van een informatiebijeenkomst tot een (online) cursus². De volgende gebruikersgroepen worden gespecificeerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> — standaardbeheerders — ICT-leveranciers — zorgaanbieders <p>Het aanbieden van de minimale opleidingsmogelijkheden voor bovenstaande gebruikersgroepen geldt bij een major release. Bij een minor release is dit optioneel en afhankelijk van de situatie en impact van de release. Voor een patch is dit niet nodig.</p>
Helpdesk	<p>Bieden van ondersteuning aan de verschillende <i>gebruikersgroepen</i>, bijvoorbeeld telefonisch of per e-mail^{6,2}. De helpdesk (of servicedesk) dient als toegangspunt en het enige contactpunt (single-point-of contact) voor alle gebruikers¹. Er kunnen hiervoor wel meerdere toegangskanalen worden gebruikt.</p> <p>De helpdesk heeft als verantwoordelijkheid om alle ondersteuningsvragen en wijzigingsverzoeken in ontvangst te nemen en deze te bevestigen, classificeren, in eigendom te nemen en om te</p>

	<p>zetten in acties in nauwe samenwerking met benodigde expertise, zowel intern als extern¹.</p> <p>De helpdesk speelt een rol in de volgende activiteiten;</p> <ul style="list-style-type: none"> — indienen van een wijzigingsverzoek — opstellen van een FAQ² — klantenervaringen ophalen — behoefte inventarisatie en consultatie — monitoren van servicelevels
Beproeven	<p>Testen met het implementeren van een nieuwe release. Dit kan op twee verschillende schaalgroottes:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Toetsen van de bruikbaarheid van de individuele standaard op basis van een releasecandidate voorafgaand aan de release. — Beproeving van bijvoorbeeld de informatie-uitwisseling tijdens een implementatie na de release (buiten scope van het releasebeleid).
Validatie en certificatie	<p>Het bieden van de mogelijkheid om de correctheid van de implementaties te testen (validatie). Daaraan kan een officieel traject verbonden worden wat leidt tot certificatie van een organisatie of product. Het inrichten van een validatie- of certificeringstraject valt buiten scope van het releasebeleid.</p>

6.6 Voorbeelden versiebeleid

6.6.1 Compatibiliteitskader

Praktijksituatie: gegevensuitwisseling

Huisarts Jansen gebruikt een systeem van leverancier HuZorg en Fysiotherapeut Smit gebruikt een systeem van ParaZ. Beide systemen zijn gebaseerd op versie 1.0.0 van de use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg. Systeem HuZorg upgradet naar een nieuwe versie, terwijl ParaZ versie 1.0.0 blijft gebruiken.

Situatie 1: ophoging van het patch-nummer (naar 1.0.1)

De use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg gaat met een patchnummer omhoog naar 1.0.1. Daarmee geeft de functioneel beheerder van de standaard aan dat de nieuwe versie volledig backward compatibel is met de voorgaande versie, én dat de voorgaande versie volledig forward compatibel is met deze nieuwe versie.

- Voor het geüpgradede systeem HuZorg geldt:
 - Versturen: huisarts Jansen kan zonder aanpassingen of problemen berichten blijven versturen naar fysiotherapeut Smit;
 - Ontvangen: huisarts Jansen kan zonder aanpassingen of problemen berichten blijven ontvangen fysiotherapeut Smit.
- Voor het niet geüpgradede systeem ParaZ geldt:
 - Versturen: fysiotherapeut Smit kan zonder aanpassingen of problemen berichten blijven versturen naar huisarts Jansen;
 - Ontvangen: fysiotherapeut Smit kan zonder aanpassingen of problemen berichten blijven ontvangen van huisarts Jansen.

Situatie 2: ophoging van het minor-nummer (naar 1.1.0)

De use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg gaat met een minornummer omhoog naar 1.1.0. Daarmee geeft de functioneel beheerder van de standaard aan dat de nieuwe versie voor *bestaande* functionaliteit volledig backward compatibel is met de vorige versie. Er is wel nieuwe functionaliteit toegevoegd. De voorgaande versie is volledig forward compatibel met deze nieuwe versie.

- Voor het geüpgradede systeem HuZorg geldt:
 - Versturen: huisarts Jansen kan zonder problemen aanvullende functionaliteit meesturen mits daar gepaste afspraken over gemaakt zijn bij de eerste publicatie van de standaard. Indien hier geen sprake van is kan huisarts Jansen, zolang het de nieuwe functionaliteit niet gebruikt, zonder aanpassingen of problemen berichten versturen naar fysiotherapeut Smit.
 - Ontvangen: huisarts Jansen het kan zonder aanpassingen of problemen berichten blijven ontvangen van fysiotherapeut Smit.
- Voor het niet geüpgradede systeem ParaZ geldt:
 - Versturen: fysiotherapeut Smit kan zonder aanpassingen of problemen berichten blijven versturen naar huisarts Jansen.
 - Ontvangen: fysiotherapeut Smit kan zonder problemen berichten van huisarts Jansen blijven ontvangen mits er gepaste afspraken zijn gemaakt over het verwerken van nieuwe functionaliteit bij de eerste publicatie van de standaard.

De gepaste afspraken betreffen bijvoorbeeld hoe een systeem als ParaZ om moet gaan met onverwachte onderdelen in een bericht.

NB: binnen een uitwisselingsscenario zal het zelden voorkomen dat er optionele functionaliteit wordt toegevoegd. Dit is voornamelijk relevant bij bestaande afhankelijkheden (h3.4.2).

Situatie 3: ophoging van het major nummer (2.0.0)

De use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg gaat met een major nummer omhoog naar 2.0.0. Daarmee geeft de functioneel beheerder van de standaard aan dat deze versie niet compatibel is met de voorgaande versie.

- Voor het geüpgradede systeem HuZorg geldt:
 - Versturen: huisarts Jansen kan niet zonder aanpassingen of problemen berichten blijven versturen naar fysiotherapeut Smit.
 - Ontvangen: huisarts Jansen kan niet zonder aanpassingen of problemen berichten blijven ontvangen van fysiotherapeut Smit.
- Voor het niet geüpgradede systeem ParaZ geldt:
 - Versturen: fysiotherapeut Smit kan niet zonder aanpassingen of problemen berichten blijven versturen naar huisarts Jansen.
 - Ontvangen: fysiotherapeut Smit het kan niet zonder aanpassingen of problemen berichten blijven ontvangen van huisarts Jansen.

6.6.2 Praktijksituatie: onderlinge afhankelijkheden

Stel: Een FHIR-package versie 1.0.0 is op een zeker moment beschikbaar. Use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg, versie 2.0.0, heeft een afhankelijkheid op het FHIR-package 1.0. Er zijn drie systemen die met de use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg te maken hebben¹.

- Systeem HuZorg heeft use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 in productie, en daarmee ook het FHIR-package 1.0.0.
- Systeem Life heeft use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 nog niet in productie, maar om andere redenen al wel het FHIR-package 1.0.0.
- Systeem Fysio heeft use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg en FHIR-package 1.0.0 nog niet in productie.

Nu komt een FHIR package met de volgende versie uit.

Situatie 1: ophoging van het patchnummer (naar 1.0.1)

Het FHIR-package gaat met een patchnummer omhoog van versie 1.0.0 naar 1.0.1. Daarmee claimt de functioneel beheerder van dit product dat de nieuwe versie volledig backward compatibel is met de voorgaande versie én dat de voorgaande versie volledig forward compatibel is met deze nieuwe versie.

- Voor de use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg is er geen aanleiding om het versienummer te veranderen. De afhankelijkheid is immers gelegd op versie 1.0 van het FHIR-package. Volgens de compatibiliteitsregels kunnen hogere versies met hetzelfde major nummer net zo goed gebruikt worden.
- Voor systeem HuZorg geldt: het kan het FHIR-package met de nieuwe versie 1.0.1 zonder problemen of aanpassingen negeren en de reeds geïnstalleerde versie 1.0.0 blijven

Merk op: De afhankelijkheid wordt conform SEMVER op **x.y niveau** weergegeven. Het patchnummer heeft hier geen rol in.

¹ NB: de use-case-specifieke standaard in deze casus ook een ander soort standaard.

- gebruiken. Het zou ook zonder problemen of verdere aanpassingen de nieuwe versie 1.0.1 van het FHIR-package kunnen gebruiken.
- Voor systeem Life geldt: het kan use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 zonder problemen in productie nemen met het FHIR-package versie 1.0.0 wat al in productie staat. Het zou ook zonder problemen of verdere aanpassingen het FHIR-package versie 1.0.1 in kunnen gebruiken.
 - Voor Fysio geldt: het kan use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 zonder problemen in productie nemen met de nieuwste versie 1.0.1 van het FHIR-package. Het zou ook zonder problemen of verdere aanpassingen de oude versie 1.0.0 van het FHIR-package kunnen gebruiken.

Situatie 2a: ophoging van het minor-nummer (naar 1.1.0), zonder relevantie voor use-case-specifieke standaard Paramedische zorg

De nieuwe versie van het FHIR-package gaat met een minor-nummer omhoog van versie 1.0.0 naar 1.1.0. Daarmee claimt de functioneel beheerder van de standaard dat de nieuwe versie voor *bestaande* functionaliteit volledig backward compatibel is met de vorige versie, maar dat er wel nieuwe functionaliteit is toegevoegd. De voorgaande versie is volledig forward compatibel met deze nieuwe versie.

- De aanvullende functionaliteit is *niet* relevant voor de use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg. Voor use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg is er daardoor geen aanleiding om het versienummer te veranderen, maar het kan welDe afhankelijkheid is gelegd op versie 1.0 van het FHIR-package. Volgens de compatibiliteitregels kunnen hogere versies met hetzelfde major nummer net zo goed gebruikt worden. De use-case-specifieke standaard specificeert precies welke functionaliteit er gebruikt dient te worden.
- Voor systeem HuZorg geldt: het kan de nieuwe versie 1.1.0 van het FHIR-package zonder problemen of aanpassingen negeren en de reeds geïnstalleerde versie 1.0.0 blijven gebruiken. Het zou ook zonder problemen of verdere aanpassingen de nieuwe versie 1.1.0 van het FHIR-package kunnen gebruiken.
- Voor systeem Life geldt: het kan use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg versie 2.0.0 zonder problemen in productie nemen met de reeds geïnstalleerde versie 1.0.0 van het FHIR-package. Het zou ook zonder problemen of verdere aanpassingen de nieuwe versie 1.1.0 van het FHIR-package kunnen gebruiken.
- Voor systeem Fysio geldt: het kan use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg versie 2.0.0 zonder problemen in productie nemen met de nieuwste versie 1.1.0 van het FHIR-package. Het zou ook zonder problemen of verdere aanpassingen de oude versie 1.0.0 van het FHIR-package kunnen gebruiken.

Situatie 2b: ophoging van het minor-nummer (naar 1.1.0), met relevantie voor use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg

De nieuwe versie van het FHIR-package gaat met een minor-nummer omhoog naar 1.1.0. Daarmee claimt de functioneel beheerder van de standaard dat de nieuwe versie voor *bestaande* functionaliteit volledig backward compatibel is met de vorige versie, maar dat er wel nieuwe functionaliteit is toegevoegd. De voorgaande versie is volledig forward compatibel met deze nieuwe versie.

Merk op: De functionaliteit kan ook als een optioneel onderdeel worden toegevoegd aan de use-case-specifieke standaard paramedische zorg. In dat geval leidt dit tot een minor versieophoging van de use-case-specifieke standaard paramedische zorg.

- De aanvullende functionaliteit is relevant voor de use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg en wordt opgenomen als verplicht onderdeel. Dat betekent dat use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg op een niet-compatibele manier wijzigt. De functioneel beheerder van use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg zal dus een nieuwe major versie moeten uitbrengen. Versie 3.0.0 van use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg krijgt een afhankelijkheid op versie 1.1 van het FHIR-package.
- Voor implementerende systemen die alleen versie 2.y.z van use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg gebruiken, is de situatie dus niet anders dan de vorige situatie. Zij zullen actie moeten ondernemen op het moment dat zij overstappen naar versie 3.y.z van use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg.

Situatie 3: ophoging van het major nummer (naar 2.0.0)

De nieuwe versie van het FHIR-package gaat met een major nummer omhoog naar 2.0.0. Daarmee claimt de functioneel beheerder van de standaard dat de nieuwe versie niet backward compatibel is met de vorige versie. De voorgaande versie is ook niet compatibel met deze nieuwe versie.

- Voor systeem HuZorg geldt: de nieuwe versie van het FHIR-package kan niet gebruikt worden in combinatie met use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 of elke andere versie met major nummer 2.
- Voor systeem Life geldt: het zal use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 in productie nemen met versie 1.0.0 van het FHIR-package. FHIR-package 2.0.0 kan hiervoor niet gebruikt worden.
- Voor systeem Fysio geldt: het moet use-case-specifieke standaard Paramedische Zorg 2.0.0 in productie nemen met de reeds geïnstalleerde versie 1.0.0 van het FHIR-package. FHIR-package 2.0.0 kan hiervoor niet gebruikt worden.

Nictiz is de Nederlandse kennisorganisatie voor digitale informatie-uitwisseling in de zorg. Nictiz ontwikkelt en beheert standaarden die digitale informatie-uitwisseling mogelijk maken.

We zorgen ervoor dat zorginformatie eenduidig kan worden vastgelegd en uitgewisseld. En we verzamelen en delen kennis over digitale informatie-uitwisseling in de zorg. Daarbij kijken we niet alleen naar Nederland, maar ook naar wat er internationaal gebeurt.

Nictiz | Postbus 19121 | 2500 CC Den Haag | Oude Middenweg 55 | 2491 AC Den Haag
070 - 317 34 50 | info@nictiz.nl | www.nictiz.nl

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>